

ŠIAME NUMERYJE:

Bažnyčia ir tikrovė

Kontrastai

Meilė pavergtai tėvynei

Kalbos vystymasis

Kada sutveriamą sielą?

Religinis sąjūdis Amerikoje

Kas svarbiausia?

1961 M. SPALIO MĖN. (OCTOBER) VOL XII. NO. 9

T U R I N Y S

- Bažnyčia ir tikrovė** —
Max Pribilla, S. J. 259
- Kontrastai** —
Bruno Markaitis, S. J. 266
- Kas svarbiausia?** —
Ona Galvydienė 273
- Ad Tertiam (eil.)** —
Jonas Gutas 274
- Religinis sąjūdis Amerikoje** —
Dr. J. Prunskis 275
- Kada sutveriamą žmogaus
siela?** — J. Vaišnys, S. J. 277
- Meilė pavergtai tėvynei** —
R. L. Spingytė 279
- Vaiko kalbos vystymasis** —
D. Petrutytė 284
- Iš filmų pasaulio** —
D. Koklytė 287

“Laiškai Lietuviams” — Tėvų Jėzuitų leidžiamas mėnesinis žurnalas.

Redaktorius—Juozas Vaišnys, S. J.

Admin. — Petras Kleinotas, S. J.

Redakcijos ir Administracijos adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago 36, Illinois. Tel. REpublic 7-8400.

Letters to Lithuanians. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W. 56th Street, Chicago 36, Illinois. Tel. REpublic 7-8400. Yearly subscription three dollars. Single copy 30 cents. Entered as second class matter at the Post Office at Chicago, Ill. Additional office of mailing in Thompson, Conn.

Viršelis Algirdo Kurausko
Vinjetės Ados Sutkuvienės
Spausdina Immaculata Press

**Man miela ir liūdna, norėčiau dainuot,
Norėčiau prikelti jaunuosius visus.
Jaunimui dainuosiu: gana jums miegot,
Pakilkit i darbą tėvynės vaduot!**

A. Kezio, S. J. nuotr.

1961 SPALIS
(OCTOBER)
VOL. XII, NO. 9

Laiškai *lietuviams*

Š A L I N NUSIMINĘ DŪSAVIMAI SKAUDŪS!
JIE SILPNINA DVASIAJĄ PAIKAI.

AR MUMS, KAIP MERGAITEI, RAUDOTI NURAUDUS,
NORS SPAUDŽIA NELAIMĖS, VARGAI?

NE TAIP MŪSŲ BOČIAI DIDVYRIAI KARIAVO,
KAI, GINDAMI BRANGIAJĄ LIETUVĄ SAVO,
JŲ ĖJO Į KOVĄ PULKAI...

KAIP VYRAI, BE BAIMĖS MES STOKIM Į KOVĄ,
KAIP MILŽINAS AMŽIŲ BAISUS,

O MEILĖ TĖVYNĖS TEBŪNIE VADOVU
IR DIEVAS, KURS VALDO VISUS!

DARBUOSMĖS IR EISME, KUR ŠAUKIA TĖVYNĖ!
MYLĖSME IR GERBSME, KĄ PROSENIAI GYNĖ!
TĖVYNĖ IŠ MIEGO PABUS.

(Maironis. Geresnių laikų viltis)

EVANGELIJA turi būti skelbiama kiekvienos tautos ir kiekvieno laiko kalba. Tai nereiškia, kad čia užtenka tikrai išorinio prisitaikymo. Svarbiausias dalykas yra gerai suprasti tai, kas vyksta žmonių sielose, kokie siekimai ir jėgos, kokios viltys ir nusivylimai jose viešpatauja. Amžinąjį Apreiškimo turinį reikia sugebėti perduoti taip, kad jis būtų našus ir iš vidaus sutapęs su laiko srovėmis. Tik tuomet žmonės į Evangeliją žiūrės kaip į laisvės įstatymą, tik tuomet jie ją mylės, kai pastebės savo svajones ir ilgesius su ja sutampant. Dėl to Bažnyčios atstovai ir apaštalai turi atviromis akimis žiūrėti į tikrovę, kad jų žodis būtų gyvas, kad neskambėtų jis kaip iš grabo arba sauso vadovėlio. Kadangi laikai nuolat keičiasi, reikia ir paveldėtąją krikščionybę iš naujo formuoti kiekvienai naujai generacijai. Ne Bažnyčios uždavinys išrasti visiškai naujus dalykus, — senoms formoms ji turi duoti naują gyvybę ir tuo būdu sekti dieviškosios kūrybos pavyzdžius, nes Dievo tvariniai tebėra tokie pat puikūs, kaip pradžioje.

Bažnyčia, kuri paiso tikrovės, kuri daug nauja ir gera atskleidžia tautiniame gyvenime, gali vidiniais ryšiais susyti su atskiromis tautomis ir pasidaryti joms sava. Aišku, tautos turi nusilenkti tiesai, o ne tiesa tautoms. Bet kadangi Bažnyčia yra atsiradusi iš tiesos, dėl to ji gali atitikti kiekvieną tautos charakterį. Dievas yra gamtinių ir antgamtinių dalykų leidėjas, vadinasi — tarp tų dviejų sričių negali būti

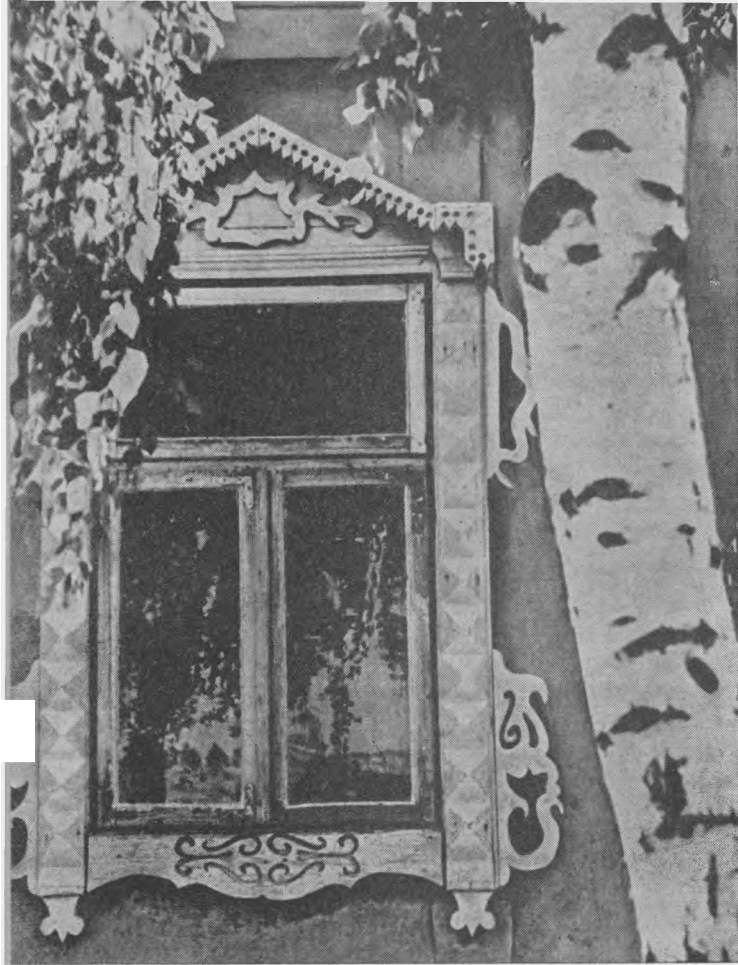
prieštaravimo. Bažnyčia nesilaiko kurio vienos tautos masto — krikščionių bendruomenėje visos tautos yra lygios.

Kristus, vadinasi, ir Bažnyčia yra pastatyti kaip ženklai, kuriems nuo pradžios iki pabaigos pasaulio bus prieštaraujama. Bažnyčios priešai priklauso taip pat prie Bažnyčios istorijos; jie yra Apvaizdos vadovaujami. Jie yra priešybė, dėl kurios Bažnyčia turi augti ir stiprėti.

Šv. Raštas labai dažnai pastebi, kad krikščionys, siekdami užsibrėžtų idealų, turi nuolat kovoti su nesutvarkytos prigimties palinkimais. Kristus ragina nuolat budėti, o šv. Povilas plačiai aprašo Kristaus kario ginklus. Bet ir krikščionys turi nemaža silpnųjų; jų budrumas nėra visuomet toks, kokio reikalauja Evangelija. Savo Bažnyčiai Dievas davė, tiesa, nemaloniją, bet užtat nuolatinę kontrolę. Eretikai plačiausia prasme nuolat skatina Bažnyčią nepamiršti savo pareigų. Tai turi didžiausios reikšmės, kurią savo raštuose nuolat pažymi ir Bažnyčios tėvai.

Nedrumstama ramybė ir Bažnyčioje išaugina "bažnytinę biurokriją" ir savimi besigėrinčią kabinetinę teologiją. Kai danguje jokie debesėlio nematyti, sumažėja uolumas pastorcijos srityje, kova su negerovėmis apsimsta. Mastas tuomet pasidaro siauras, formos sustingsta, o teologai su malonumu meta esminius teologijos klausimus, pereidami į periferinius savo luomo dalykus. Kai Bažnyčios

Užu lango mirga, plasta
Beržas sidabrinis.
Kas išrašė marga raštą
Ant baltos langinės?

Kokios rankos čia išrangė
Medžio gėlę tokią?
Beržas tyli, tik palangėj
Lakštingėlė suokia.

saugotojai ir gynėjai pasidaro nebejudrūs, Dievas sumobilizuoja prieš juos eretikus. Priešas turi labai aštrias akis ir pastebi paslėptas, žaizdotas vietas. Jis paprastai aštriau klausimus stato ir ne taip greitai pasitenkina atsakymu, kaip draugas. Tokiu būdu jie priverčia daryti reformas, kurių veltui pageidauja ištikimieji. Net Bažnyčios mokslo plėtojimui eretikai turi nemaža reikšmės. Daugis, kaip yra pasakęs šv. Augustinas, yra per daug tingūs; kol eretikai savo priekaištais ir paniekimais jų nepažadina ir nesugėdina, tol jie savo nenusimanymo pavojų nemato. Dėl priešų priekaištų tikėjimo klausimai stropiau tyrinėjami ir aiš-

kiau perteikiami tikintiesiems. Kovos laikais Bažnyčia mažiau dėmesio kreipia į tuos, kurie jokie nuraminimo nėra reikalingi; tuomet ji pirmiausia stengiasi atsakyti į eretikų keliamus klausimus ir patenkinti intelektualų reikalavimus. Nauda Bažnyčiai iš to yra juo didesnė, juo žymesni ir gabesni yra jos priešai ir juo kilniau kovoja Bažnyčios gynėjai.

Bažnyčia šiandien turi į tikrovę pažiūrėti per baltus, bet ne per spalvotus akinius; ji turi labai gerai pažinti frontą, kuriame ji turi kovoti. Žinoma, kai padėtis rimta, reikia turėti nemaža drąsos, kad atmerktum akis ir jas nuolat laikytum atmerktas. Bet tos drąsos

reikia rasti, nes nenoras pamatyti tikrovę dar labiau padidintų blogybes ir padarytų jų pašalinimą negalimą; kas blogybes pastebi, tas tuo pačiu suranda ir priemones padėčiai gerinti. Pavojų pastebėjimas paskatina kaip galima labiau susirūpinti sielų išgelbėjimu, kai tuo tarpu pasitikėjimas katalikiška ir krikščioniška aplinka skatina pasitenkinti pastoracijos darbo minimumu.

Bažnyčia, turinti garbingą dviejų tūkstančių metų istoriją, liudijančią jos nenugalimumą, neturi nei bijoti, nei atrodyti bijanti mūsų laikų problemų. Jai nieko nepadės skundai, kad laikai blogi, kad priešai vylingi ir galingi. Ji, būdama Ecclesia militans, kovą dėl Kristaus turi laikyti savaimė suprantamu dalyku ir, pasitikėdama Dievu, drąsiai ir ištvermingai rungtis. Bet pirmoji laimėjimo sąlyga — reikia pasirodyti kovos lauke ir stoti prieš priešą. Bažnyčios garbei ir gerovei geriau, jeigu jos teologai sunkius ir opius laiko klausimus energingai spręstų, net nežiūrėdami pavojaus, kad vienas antaras gali suklysti, negu kad jie visiškai nedrįs šių uždavinių imtis. Pvz., kurių laiką katalikų egzegetai tylėjo ir buvo raginami tylėti, bet tai nekludė priešininkams vis aštriau klausimus statyti ir juos populiarinti. Tokio atsargumo rezultatas buvo tas, kad šiandien nei kunigams, nei pasauliečiams nėra pakankamai ginklų šioje srityje.

Yra dar ir kitas būdas išsisukti nuo tų reikalavimų, kuriuos stato gyvenamasis laikas. Mat, į konkretų klausimą galima atsakyti abstrakčiais dėsniais, kurie savaimė yra svarbūs ir neginčijami, tačiau dalykų branduolio nepaliečia. Aišku, kad toks pasitraukimas į bendrybes reiškia tą patį, ką ir bailus tylėjimas, — tai vengimas

tikrovės; tokiais atvejais akcija jau neduoda vaisių.

Žinoma, yra tam tikri pagrindiniai dėsniai Kristų sekti; jie galioja visais laikais, bet konkrečios to sekimo formos yra palenktos tiems pasikeitimams, su kuriais yra susieta visa, kas yra žmogiška. Jie turi būti kitokie tais laikais, kurie didžiuojasi aukšta kultūra, kurie siekia savarankiškumo, vėl kitokie tada, kai viešpatauja feodalinės, patriarchalinės sąlygos, kuriose viskas, kas ėjo iš viršaus, priimama su pagarba, o žemesniųjų nuomonei ir asmenybei labai maža reikšmės pripažįstama. Budrūs, energingi žmonės, žinoma, nesiduoda taip lengvai vadovaujami. Jie reikalauja, kad būtų suprasti jų išoriniai sunkumai, jie stato klausimus ir daro priekaištus, į kuriuos jie nori sulaukti tikslaus atsakymo. Kunigas tokiais atvejais neprivalo pasitenkinti tyliu, išoriniu korektiškumu, kuris kartais gali pridengti fikcijas ir melą; jo uždavinys yra savo tiesumu, atvirumu ir gilumu laimėti pritarimą. Krizė, kuri yra kilusi iš įtempimo tarp senų metodų pastoracijos ir pamaldumo ir naujo šių laikų jausmo, negali būti pašalinta vienu tikrai įspėjimu: "Nil innovetur".

Vadinas, mūsų neramūs laikai ir pačiai Bažnyčiai yra geras akstinas rimtai pasvarstyti, ko ji nepadare praeityje, ką reikia pakeisti ir pagerinti, kad jos egzistencija ir veikimas būtų patikrintas. Be abejo, ir bažnytiniai sluoksniai yra iš dalies kalti, kad milijonai žmonių tiek iš esmės, tiek ir iš oro nutolo nuo krikščionybės ir Bažnyčios. Vadinas, laikas padaryti sąžinės sąskaitą. Ir juo nuoširdžiau ir ryžtingiau tai bus visų padaryta, juo naudingiau bus Bažnyčiai, kuriai niekuomet neišeidavo į gera, kai smilkalais būdavo bandoma aptemdyti jos

žvilgsnį. Tik į keletą dalykų atkreipsime dėmesį.

1. *Bažnyčia ir naujovės.* Po Rytų schizmos didelių nuostolių Bažnyčiai padarė reformatija, kuri labai sumažino jos įtaką ir jos autoritetą. Didelė Vakarų dalis išsprūdo iš popiežiaus vadovavimo religinėje srityje. Padėtis dar labiau pablogėjo, kai 18 amžiaus švietėjai, supasaulindami žmogaus galvojimą ir veikimą, religijai, ypačiai krikščioniškajai, pasiūlė pačius gyvenimo pakraščius. Nuo to laiko Bažnyčios egzistencijai gresia pavojus ir, kas svarbiausia, ji pati tą pavojų jaučia. Ji mato prieš save galingą frontą, kuriame ji turi ginti savo mokslą, teises ir laisvę. Ta aplinkybė, kad ji nuolat turi budėti ir kovoti su klaidingomis pažiūromis ir puolimais, privertė ją pereiti į gynimąsi, kuris jai pasidarė kažkoks esminis dalykas. Nors ji, kaip ir seniau, teikia malones žmonių sieloms, tačiau jos laikysenoje dažniau prasikiša defensyvinis, kaip ofensyvinis charakteris. Defensyvinis pobūdis viešpatauja jos mokslo darbe, apologetikoje, bažnytinėje teisėje, pastoracijoje ir auklėjime. Ji jautriai nurodinėja artėjančius pavojus, bet mažai jautrumo parodo naujiems galimūmams, kuriuos suteikia pažiūrų ir sąlygų pakeitimas. Tuo būdu pradeda daugiau gintis, negu reikia. Tokių reiškinių galima buvo pastebėti, kylant gamtos mokslams, siekiant tolerancijos, išskylant evoliucijos minčiai, demokratinėms ir socialinėms idėjoms. Aišku, Bažnyčia turi teisę ir pareigą įspėti pasaulį nuo pavojų ir klaidų. Dvasinėms gyvenamojo laiko srovėms pritaikydama dieviškąjį mastą, ji labai daug kuo patarnauja žmonijai. Taip atsitinka net tuomet, kai tose naujose srovėse Bažnyčia pastebi klaidas ir jas pasmerkia. Bet ji neturi ne-

pastebėti Dievo žingsnių istorijoje, nes Jis yra visų laikų Viešpats. Kai ji lemtinguose įvykiuose pamato tik tai, kas yra negera, ji atima sau galimumą turėti įtakos į tolimesnę dalykų eigą ir praleidžia geriausią progą įsikišti. Net labai audringuose sąjūdžiuose, kuriuose yra daug klaidų, perdėjimų ir aistrų, vienaip ar kitaip apsirėškia pagrįsti dalykai, iki tol pakankamai nepastebėti ir neįvertinti. Nors jie dar nėra radę tinkamos formos, bet iš tikrųjų yra tai, kas naujam sąjūdžiui suteikia patrauklumo ir svorio. Bažnyčia ir teologija tokiais atvejais turėtų ne tik nurodyti klaidas, bet iškelti ir įvertinti tai, kas gera. Toje dvasinėje kovoje su gyvenamojo laiko ilgesiais ir klaidžiojimais Bažnyčia turi ne tik tai duoti, bet ir gauti. Tuo būdu jos pažiūros, priklausomos nuo laiko, dar labiau ryškės ir jos veikimo formos atsinaujins. Ji bemokydama mokysis, o būdama judri ir sykiu ištikima amžinajam tikėjimo turiniui, ji žmonėms atrodys stovinti arti gyvenimo ir jautna.

Norint tai pasiekti, reikia, kad katalikai daugiau stebėtų gyvenamojo laiko ženklus, sektų tai, kas vyksta, bet ne tai, kas jau yra įvykę. Jie neturi būti panašūs į "Ecclesia dormiens", kuri tik tuomet pabunda, kai visi varpai jau skelbia pavojų. Pirmiausia visuomet reikia sekti gyvenamojo laiko idėjas, nes jokia žemės galingųjų globa ir joks paragrafų ir organizacijų pylimas negali apsaugoti Bažnyčios nuo pavojaus netekti įtakos, jeigu ji rimtai nesvarstys gyvenamojo laiko idėjų ir nepatenkins jų pagrįstų reikalavimų.

Dėl to ir pastoracija ir mokslinis kunigų paruošimas turi visuomet turėti prieš akis tą labai svarbią aplinkybę, kad dabarties uždavinių ir sunkenybių negalima išspręsti naudojantis

O Dieve, Tėve mūsų,
 Globoki mūsų tėvynę
 Ir naują laisvės rytą
 Uždek jos danguje,
 Tėvų gimtojon žemėn
 Tegrįžta vėl tremtiniai,
 Kur teka amžių kraujas,
 Kur šaukia Baltija.

(B. Brazdžionis)

K. L. Musteikio nuotr.

tiktai dvasinėmis praeities priemonėmis; reikia apsiginkluoti ir moderniais kultūros ir mokslo ginklais. Visai teisingai pastebi dogmatikas J. Pohle (Theol. Revue, 1903, 173): "Senas vynas turi būti perpiltas į naujus indus, viduramžių auksas perlietas ir pakeistas į naujas vertybes, jeigu mes ryžtamės lenktyniuoti su moderniaja kultūra ir mokslu, tikėdamiesi turėti pasisekimo ir galvodami apie žymesnę įtaką į jos perkeitimą, performavimą ir perliejimą krikščioniška prasme".

Bažnyčia neturi jokios pastovios vietos. Kaip kokia kelevė, ji turi steng-

tis nusikratyti pančių, kurie trukdo jos žingsnius; ji neturi taip pat apsunkinti sau kelio į ateitį praeities balastu. Jeigu tik ji prisiriša prie sutrunijusių formų, kuriose gyvybės ženklai jau seniai yra dingę, jeigu ji uždaro duris naujam turiniui, kiuris visiškai teisingai prašosi įleidžiamas, tuomet ji netenka laisvės ir, kaip kokia belaisvė, yra tampoma galingesnių jėgų. Tuomet išsipildo ir čia šis rimtas išpėjimas: "Fata volentem ducunt, nolentem trahunt".

2. *Bažnyčia ir pasauliečiai.* Pasauliečių padėtis Bažnyčioje ilgainiui keitėsi. Kaip istorija ir liturginės knygos

liudija, seniau pasauliečiai buvo žymiai aktingesni Bažnyčios gyvenime; jie net dalyvaudavo vyskupų ir popiežių rinkimuose. Pasauliečiai dalyvaudavo ir konsiliumuose; religiniai klausimai buvo svarstomi parlamente. Aišku, iš to atsirado daug blogybių, bažnytiniai ir pasauliniai dalykai nepaprastai susipainiojo, tačiau tokioj padėty išliko gyva mintis, kad religija yra bendruomenės reikalas, kad ja turi rūpintis ir pasauliečiai. Bažnyčia, nuolat besigindama nuo jai priešingos arba savo kompetencijos ribas peržengiančios pasauliečių jėgos, tarp kunigų ir pasauliečių pastatė aukštesnę sieną, negu reikėjo. Tuo būdu prieita prie to, ką daugelis vadiną Bažnyčios klerikalizavimu. Pasauliečiai Bažnyčioje pasidarė nebylė masė, kuri, pati rezignuodama, teologinius ir bažnytinius reikalus be jokių rezervų palieka kunigams. Tarp kunigų ir pasauliečių, ypačiai miestuose, viešpatauja labai šalta atmosfera; į kleboniją einama tik tuomet, kai būtina reikia. Kartais net tikinčiųjų sluoksniuose galima pastebėti antiklerikalinių tendencijų, kurias Bažnyčios priešai labai vaisingai išnaudoja.

Kad dabartinė padėtis, kurioje viena pusė Bažnyčios yra paraližuota, nėra pageidaujama, nereikia plačiau aiškinti. Šiais laikais, kai socialinė sąmonė yra žymiai gyvesnė, negu anks-tyvesniaisiais amžiais, pasauliečiai negali pasilikti kurčiai ir nebyliai visa tam, kas vyksta Bažnyčioje. Iš esmės čia sutaria ir kunigai ir pasauliečiai. Kunigams trūksta pasauliečių paramos, kad galėtų visus visuomenės sluoksnius ir visas gyvenimo sritis prisunkti krikščionybės dvasios. Pasauliečiai jaučia, kad jų vaidmuo Bažnyčioje yra per daug pasyvus ir per daug menkas; jie ir patys nori įgy-

ti daugiau žinių iš Bažnyčios istorijos, moralės, daugiau nusimanyti dogmų klausimais, kad galėtų savarankiškai spręsti. Net jaunoj kartoj jaučiama sąjūdžių, kurie iš pasauliečių reikalauja daugiau aktingumo Bažnyčios gyvenime. Visa tai yra graži pradžia, kuria Bažnyčia galėtų tik pasidžiaugti. Katalikiškoji Akcija kaip tik ir nori, kad pasauliečiai aktingiau dalyvautų Dievo karalystės žemėje įgyvendinime ir jaustų atsakomybę už Bažnyčios likimą. Tai praktinis bandymas pašalinti pastebėtas negeroves. Ar šis bandymas pasiseks, ar pasauliečiai pasidarys dar aktingesni Bažnyčios gyvenime, parodys ateitis.

3. *Bažnyčia ir kritika.* Kadangi Bažnyčia yra sudaryta iš žmonių, todėl jai, kaip ir kiekvienai kitai organizacijai, gresia pavojus, kad joje gali atsirasti negerovių, kad jos atstovai gali nebeatitikti laiko ir savo pašaukimo reikalavimų. Šis pavojus yra ne tik tai galimumas, bet, kaip rodo istorija, karti ir liūdna tikrovė. Tokios blogybės ne visuomet yra tik moralinio pobūdžio arba geros valios stoka. Čia glūdi ir žmogaus tragedija, nes kartais geriausi ir tyriausi norai čia dėl akiračio siaurumo, čia dėl būdo kietumo nueina niekais ir vietoj palaimos atneša negeroves. Tiesa, Bažnyčia pati turi savo nuostatus; atsakingus pareigūnus ji nuolat ragina budėti, kad blogybės būtų suprastos ir pašalintos. Tačiau patyrimas yra parodęs, kad to neužtenka, kad neišgalėtų negerovės, kurios piktina žmones ir kenkia Bažnyčios autoritetui. Priežastys čia gali būti labai įvairios: įstaigos ir asmenys kartais nepažįsta faktiškosios padėties arba, turėdamos klaidingus pranešimus, netiksliai ją įvertina; kartais joms stačiai trūksta drąsos įsikišti ir pataisyti, kas reikia. Pasitaiko, kad kai

**Šimtmetis senis ant tėvelio dvaro
Drožia dievuliuką, kurs stebuklus daro.
Kai iš ūkio sūnų Sibiran išleido,
Tas kančias ir drožia Viešpačiui ant veido. (F. Kirša)**

kurie dalykai per vėlai pasiekia Bažnyčios vyresnybę; tada, kai priemonės jau nebegelbsti arba kai jos per lėtai taikomos, nuo blogybės jau nebeapsisaugoma. Nuomonė, kad Bažnyčios autoritetai ir kunigai patys geriausiai gali susitvarkyti. Bažnyčios istorijos nėra patvirtinta. Ji rodo, kad negerovės Bažnyčioje kartais buvo pašalintos tik tada, kai Bažnyčios priešai iš jų jau buvo padarę geriausią progą ją pulti; niekas negalės ginčyti, kad Bažnyčią tokie dalykai žemina.

Vadinasi, kyla klausimas, ar viršūnių budrumo nereikia papildyti apačių kritika, arba šalia netikinčiųjų kritikos, kuri remiasi nesupratimu ir neapykanta, neturėtų atsirasti tikinčiųjų kritika, kuri kyla iš meilės. Šis klausimas, iškilęs per pastaruosius dešimtmečius, dabartinių laikų įvykių vėl aktualinamas. Bailumą rodytų tie, kurie kritikos norėtų išvengti, nors paprastai ji yra nemaloni ir spygliuota.

Reikia skaitytis su tuo, kad žmonės, kurie už tas negeroves yra atsakingi, yra labai jautrūs, — niekam nemalonu girdėti kalbant apie jo klaidas ir apsileidimus. Kartais gali atsirasti ir savanorių teisėjų, kurie nežino nei reikšmės, nei painumo tų dalykų, apie kuriuos jie kalba. Vadinasi, reikia numatyti gerąsias ir blogąsias kritikos puses, nors patyrimas aiškiai rodo, kad kritikos keliu pasiseka kartais pašalinti tokias blogybes, kurių paprastu kreipimusi į atitinkamas instancijas pašalinti negalima.

Reikia gerbti tai, kas yra Bažnyčioje dieviška, bet kas joje yra žmogiška, galima ir kritikuoti. Tai net puikiai susiderina su Bažnyčios esme. Tikrai tikintis katalikas žmogiškų silpnybių Bažnyčioje nepagirs ir nepagražins. Jis pats tuo nepasipiktins, nes jam aišku, kad Bažnyčia žemėje yra šventųjų ir nuodėmingųjų bendruomenė. Negera yra tikrai, kai kunigai

ir teologai nuolat kalba apie Bažnyčios idealus, o tuo tarpu nuolat mato žmogiškus netobulus jos narius.

Kritikai pagrįsti užtenka priminti tiktai tokį dėsnį: Bažnyčios gerovė, kuri reikalauja pašalinti negeroves, stovi aukščiau už reikalą atsižvelgti į atskirus asmenis, kurie jai nusikalsta arba negerovių nesulaiko. Atviroj kalboj kartais yra žymiai daugiau meilės Bažnyčiai, negu tylėjime. Jeigu kartais tokią kritiką ir priešai piktnaudotų, tai ir tai mažiau kenktų, negu tos sąlygos, kuriose negerovės laisvai plėtojasi. Kiekvienam asmeniui ir kiekvienam dalykui yra sveika, jeigu leidžiama ir pakenčiama autokritika; laisvo žodžio suvaržymas rodo tikrai mažą pasitikėjimą savimi.

Šiaip ar taip, reikėtų ieškoti kelių ir priemonių, kaip pasauliečių patyrimą ir iniciatyvą greičiau ir vaisingiau panaudoti Bažnyčios gyvenimui. Daug nelaimių Bažnyčia būtų išvengusi, jeigu ji būtų išklausiusi tą, ką pasauliečiai kartais tyliai galvojo, norėjo ir kuo jie nusiskundė. Tokia didelė bendruomenė, nenorėdama pakenkti savo gerovei, negali atsakyti nuo autokritikos. Kai kritika uždraudžiama, ligos bacilos suvaromos į organizmo vidų ir sudaro ten uždegimo ir puvėsių židinius.

Kaip visur, taip ir Bažnyčioje tokiomis judriais laikais atsiranda dvejojo tipo žmonių: vieni kiekviena kaina veržiasi pirmyn, o kiti per daug prisiriša prie senų dalykų ir brangina tradicijas, kurios jau nebeturi reikšmės. Bažnyčios laimė, jeigu tokiomis momentais atsiranda vadų, kurie tikrai supranta ir turi pakankamai energijos sunaikinti nebetikusias formas, nepakenkdami turiniui. Toks laimingas buvo Bažnyčios tėvų amžius. Reformacijos laikais Bažnyčia buvo visiškai ne-

pasiruošusi. Kunigai stačiai rykštėmis norėjo sulaikyti nuo reformų ir buvo visų išjuokiami. Daug laiko prabėgo, kol Bažnyčia padarė reikalingas reformas ir savo nusmukimą panaudojo naujam iškilimui.

Aišku, žinoma, kad kiekvienas gera - sena ir gera - nauja suderinimas yra tik laikinis dalykas. Tikroji harmonija bus pasiekta tuomet, kai, laikams besibaigiant. Bažnyčia bus perėjusi į amžinybę.

Redakcijos priedas. Šis žinomo autoriaus Max Pribilla, S. J. straipsnis buvo išspausdintas "Židinyje" 1938 metais. Taigi, jau prieš ketvirtadalį šimtmečio buvo aktualios tos problemos, kuriomis ir šiandien daugelis atviromis akimis į gyvenimą žiūrinčių Bažnyčios narių sielojasi. Čia perspausdiname šį aktualų straipsnį šiek tiek sutrumpintą.

K O N T R A S T A I

BRUNO MARKAITIS, S. J.

ŽMOGIŠKASIS Kristaus gyvenimas, nuo pirmosios įsikūnijimo minutės iki paskutinio atsidūsėjimo ant kryžiaus, buvo ilga kontrastų procesija. Jo dienas lydėjo šviesa ir šešėliai. Jo asmuo veikė dviejų priešingų pasaulių įtampoje. Gerasis senelis Simeonas Jeruzalės šventykloje, laikydamas drebančiose rankose trapų kūdikį, kiuris pakeis pasaulio istoriją, nuo kurio priklausė kiekvieno žmogaus išganymas ir ateitis, sudėjo visus šiuos faktus į vieną sakinį: "Štai ženklas, kuriam bus prieštaraujama".

Įsikūnijimas buvo pirmasis kontrastas. Begalinis Dievas sujungė savo ribų nepažįstančią prigimtį su žmogaus prigimtimi, kurios pagrindinis bruožas yra ribotumas. Aukščiausioji Buitis, kurios rankose pasaulių pasauliai, beribės erdvės stebuklai ir paslaptys, kurios kiekvienas bruožas yra absoliutus ir besąlyginis tobulumas, priėmė žmogaus prigimtį, kurios charakteringieji ypatumai yra jos netobulumas, priklausomumas ir sąlygiškumas. Po dviejų tūkstančių metų įsikūnijimo tiesa maža mums įspūdžio bedaro, gal ir dėl to, kad mums niekada neįmanoma suvokti, kas Dievas iš tikrųjų yra. Beveik visos mūsų sąvokos apie Dievą yra neiginiai. Išeidami iš žmogaus, mes sakome, kad jei žmogus yra ribotas, tai Dievas *neturi* ribų; jei žmogaus galia yra apibrėžta, tai Dievo – *ne*; jei žmogus yra priklausomas, tai Dievas yra *nepriklausomas*, ir t. t. Jei mes ką nors apie Dievą ir teigiame, tai yra ribotumu persunktas teigimas. Dieviškąją prigimtį ir dieviškąjį pasaulį mes pažįstame tik iš paties Dievo apreiškimo, kuris mus pasiekė per ribotus žmones, ir iš savo asmeniško patyrimo, kurį susikuriame, bendraudami su Dievu. Visa šita, be abejo, dažnai būna tik trupiniai. Net ir tada, kai tikrai šventas asmuo. Dievo įkvėptas ir traukiamas, labai arti prieina prie Trejybės sosto, net ir tada žmogus, atsirėmęs į neperlipamą ribotumo sieną, turi pasitenkinti labai kukliais daviniais ir nepilna informacija. Todėl ir ta nuostabioji įsikūnijimo vienybė, kurioje Kristus savo dieviškąją prigimtį sujungė su žmogiškąja, mums net šiandien maža daro įspūdžio, nes nepajėgiame suvokti, ką ji reiškia; nei mūsų protas, nei mūsų vaizduotė, nei mūsų patirtis nepajėgia išsiversti į palyginimą, kai mes

sugretiname ribotumo ir begalybės sąvokas. Bet šitas skirtumas ir šitas kontrastas yra milžiniški.

Antrasis kontrastas Kristaus gyvenime buvo Jo asmens veikla ir apraiškos dviejų prigimčių vienybėje ir skirtumuose. Iš vienos pusės, dieviškoji jėga, atgamtinio pasaulio įtaka. Iš kitos pusės, žmogiškosios prigimties ribotumai. Iš vienos pusės, nuostabūs įvykiai, stebuklai, apie kuriuos sklido gandas nuo Galilėjos iki Judėjos, nuo Sidono iki Samarijos. Stebuklai, kurie stebino ir paprastus žmonelius, ir teologijos bei teisės daktarus. Stebuklai, kur gamta ir jos įstatymai paklusniai nusilenkdavo Dievo Sūnaus galiai. Iš kitos pusės, žmogiškoji prigimtis ir visos jos apraiškos, kurios beveik nepermatomu šydu uždengdavo visa tai, kas būtų nuolat ir visiems sake, kad štai Juozapo sūnus, stalius iš Nazareto, tikrai yra įsikūnijęs Dievo Sūnus.

Toks kontrastas buvo Betliejuje, kur dievybė pasirodė trapius kūdikio pavidale. Galimas dalykas, kad net Juozapas ir Marija pilnai nesuvokė viso šio įvykio turinio. Jie tikėjo, kad dangus aplankė žemę, bet gal nebūtų tikra manyti, kad žmogiškasis ribotumas būtų jiems leidęs aprėpti paslapties begalybę.

Toks kontrastas buvo Nazarete, kur berniukas Jėzus augo Juozapo ir Marijos globoje. Augo panašus į kitus to amžiaus berniukus. Gal gražesnis, inteligentiškesnis, išmintingesnis. Be abejo, daug geresnis ir jautresnis gėriui, grožiui ir tiesai. Imlesnis meilei, pasiaukojimui ir atsidavimui. Pilnesnis tiesos ir malonės. Bet vis dėlto vienas berniukas iš daugelio Nazareto berniukų. Ir staiga tas pats berniukas Jeruzalės šventykloje, būdamas 12 metų, stebino Rašto žinovus, kunigus ir daktarus. Atsakė į klausimus, kurių

Skamba, skamba kankliai,
Atataria vamzdžiai,
Gieda, gieda mergos,
Atataria marčios.

Rygos rygelės,
Kalne uogelės,
Lietuvos mergelės
Gražiai gieda.

atsakymo nežinojo žili Izraelio Sinagogos patriarchai. O kai pats suformulavo klausimus, nutilo visas daktarų ir rabinų susirinkimas. Nutilo, neturėdami greito atsakymo, nes tokia išmintis vertė žmogų ieškoti atsakymo antgaminiame pasaulyje.

Toks kontrastas buvo tą dieną, kai Viešpats Kristus persimainė trijų apaštalų akivaizdoje Taboro kalne. Jo veidas švietė, kaip saulė, o rūbai, pasakoja evangelistas, buvo balti, kaip sniegas. Kelių akimirkų momentas: susitiko dangus ir žemė. Kristaus dieviškoji galia buvo tiltas, sujungęs praeitį su dabartimi, kuriuo ėjo Mozė ir Elijas, kalbėdamiesi su pasaulio Išganytoju. Bet tai buvo akimirkos.

Apaštalai neišlaikė neįprasto įtampos ir antgamtinio pasaulio gąsdinančio artumo. Jie sukrito paralyžiuojančioje baimėje. Bet Viešpaties ranka juos palietė ir pažįstamas balsas nuramino: "Nebijokite, tai aš. Niekam nesakykite apie šį įvykį tol, kol Žmogaus Sūnus neprisikels iš mirusiųjų". Viešpats vėl buvo vienas iš jų, apsilvilkęs mirtingumu ir nepermatoma žmogaus prigimtimi, kuri slėpė dieviškąją prigimtį ir jos stebuklingas apraiškas.

Trečiasis kontrastas buvo kryžiaus kančios bei mirties ir prisikėlimo garbės sugretinimas. Viename epizode Kristus buvo skausmo vyras, aukos skerdimui skirtas avinėlis, po kančios ratais sutraiškintas kirminas. Antrame

įvykyje, triumfuojantis didvyris, gyvenimo ir mirties Viešpats, į kurio rankas Dievas Tėvas sudėjo kiekvieno žmogaus ateitį ir pasaulio likimą. Pirmajame atvejuje – bankrotas, kraujas ir mirtis. 33 metų gyvenimas pasibaigęs visišku nepasisekimu. Betliejaus tvartas – nuvedęs į Golgotos kryžių. Antrame atvejuje – dievybės išsiskleidimas sudvasintos žmogaus prigimties žiede. Išganytojo garbė ir dievybės triumfas. Įsikūnijimo misijos pilnoji prasmė ir dangaus karalystės pergalė.

* * * * *

Kristaus gyvenimą lydėjo kontrastai. Jie lydi ir žmogaus buitį. Pirmiausia, du esmingai skirtingi elementai sudaro jo prigimtį. Jo kūnas yra apibrėžtas medžiagos, laiko ir vietos ribotumais. Jo gi dvasia, nebūdama šios žemės duktė savo pirmaprade kilme, daugelio medžiaginių ribotumų nepaiso. Tiek savo protu, tiek savo vaizduote ji išsiveržia iš laiko ir vietos orbitos. Ji laisvai skraido erdvėse, nepaisydama nei laiko, nei vietos, nei laisvę suvaržančių medžiagos rėmų. Ji prabyla žmogaus valios laisve, pasisakydama prieš tironus ir despotus, kovodama už laisvę ir pasmerkdamą vergiją, pasirinkdama arba gyvenimą, arba mirtį. O kai kūnas atsigula į pelenus ir dulkes, siela išsirengia paslaptinam grįžimui pas savo Kūrėją, iš Jo rankų priimdama savo amžinąjį likimą.

Žmogus gyvena tarp skausmo ir džiaugsmo. Jis pažįsta fizinį ir dvasinį skausmą. Jis kenčia nuo ligos, nuo įvairių kūno sutrikimų, nuo operacijos. Vieni skausmai maži, pakeliami, o kiti – aštrūs, sukrečią visą žmogų, jo gyvenimą padarydami ne tik nemalonų, bet sunkiai įmanomą. Kartais skausmas yra įkyrus, nuobodus palydovas.

o kartais – negailestingas budelis, kuris žmogų paralyžuoja ir graso valios laisvei. Tai vis fizinis skausmas. O kur dvasios kančia? Kur širdgėla dėl nepasisekimo, nelaimės? Kur nusivylimo valandos, liūdesio naktys ir ilgesio agonija? Kur nesusipratimai, išsiskyrimai? Kur išdavimo pradžia ir draugystės pabaiga? Kur visos tos dienos, kuriose žmogus kenčia kūnu ir siela, kai jo širdis kraujuoja ir merdi?

Jei skausmas yra naktis, tai džiaugsmas yra saulėtas šilto ir gailingo pavasario rytas. Džiaugsmas, kurį teikia gera sveikata, pasisekimas, laimėjimas. Džiaugsmas, kurį lydi didelė ir kilni meilė. Džiaugsmas, kuris žmogų pasiekia gėrio, grožio ir tiesos keliais. Jo priežastimi gali būti ištikima draugystė, laiminga moterystė, saulėtas rytas ir akis užburias gamtos vaizdas. Džiaugsmas gali į širdį atskristi muzikos sparnais, pasibelsti į gyvenimo duris kilnios bei šventos idėjos nuostabumu. Gera sąžinė gali būti ramaus, nesenkančio džiaugsmo šaltinis, o kilni širdis – nuolatinė džiaugsmo gimdytoja. Daug kelių, kuriais džiaugsmas ateina į žmogaus gyvenimą, ir kiekvienas žinome jo stebuklingą jėgą ir įtaką.

Iš daugelio kontrastų, kurie apipaivalina žmogaus dienas žemėje, sustojame ties dorybe ir nuodėme. Viena stato naudingą ir kilnų gyvenimą rūmus gero papročio pastovumu, o kita griaua blogo papročio nuolatinį įkyrumą. Dorybė išaugina imperijas, o nuodėmė jas sugriaua. Dorybė ir nuodėmė yra apčiuopiamasis skirtumas tarp šventojo ir nusidėjėlio. Dorybė duoda charakteriui kilniuosius bruožus, ir principą padaro gyvenimo konkrečia tikrove, o ne tik teisės kodeksų paragrafu. Žmogus gyvena tarp

Seiros upelis
(Veisiejų apskrityje)

**Kaskados baltos teškia
Perlus po mūsų kojų —
Surinki juos ir neški
Papuošti mūs rytojų!**

(S. Neris)

dorybės ir nuodėmės, pasirinkdamas tai vieną, tai kitą; apsisprenddamas tai už statybą, tai už griovimą. Tai yra vienas didžiausių šio gyvenimo kontrastų. Jo fone sprendžiamos svarbiausios žmogaus problemos, net nepripažįstant šio kontrasto, net paneigiant moralės esmę ir prasmę, net tiek dorybei, tiek nuodėmei duodant klaidingai aptariančias sąvokas. Kaip ten bebūtų, ar žmogus tą kontrastą pripažįsta sąmoningai, padarydamas išvadas, ar tą kontrastą atmeta, kaip tikinčio žmogaus sukurtą, bet atgyvenusį socialinės sistemos priedą, faktas pasilieka faktui, kad žmogus kovoja dvasinių ir moralinių vertybių fone, jausdamas ne tik psichologinę, bet ir moralinę įtampą. Todėl vertindamas savo gyvenimą, jis mato, kad gyvenimo vertę nulemia arba dorybės, arba nuodėmės persvara.

Dar vienas kontrastas, kurio negalima apeiti ir kuris yra žmogiškosios

buities mįslė ir paslaptis, tai — gėrio ir blogio kontrastas. Jis yra objektyviausias, aštriausias ir prasmingiausias kontrastas iš visų. Jo ženkle vyksta kiekvieno žmogaus drama, švenčiama pergalė, skausmingai pergyvenama tragedija. Jo mįslingume kanonizuojamas šventasis, o elektros kėdėje miršta žmogžudys. Jo priešingume Judui teko išdaviko dalia, o latrui ant kryžiaus rojaus pažadas. Gėrio ir blogio įtampoje mes rikiuojame savo žingsnius, vertiname darbus, statome ateities gaires ir apsprendžiame savo amžinąjį likimą. Mat, tarp šių dviejų kontrastų vyksta išganymo ir prakeikimo misterija, pasirenkama dangus ar pragaras.

* * * * *

Žmogaus gyvenime randame daug kontrastų. Jie reiškia ne ką kitą, kaip pilną žmogaus prigimčiai skirtų gyvenimų gamą. Šie visi kontrastai yra ne kas kita, džiaugsmas ir liūde-

sys, skausmas ir malonumas, grožis ir šlykštumas, gėris ir blogis, dorybė ir nuodėmė. Kontrastai apima laimę ir tragediją, dramą ir komediją. Prie jų turime pridėti dieną ir naktį, giedrą ir audrą, šaltį ir šilumą, pavasarį ir rudenį, žiemą ir vasarą. Gyvenime randame daug kontrastų. Jie sudaro žmogaus dienų turinį ir pergyvenimų foną. Ir atrodo tikslu sakyti, kad kuo daugiau kontrastų, tuo gyvenimas įdomesnis, įvairesnis; kuo mažiau kontrastų, tuo jis lėkštesnis, nuobodesnis, siauresnis.

Kartais žmogus išvažiuoja į šiltus kraštus, kur amžinai saulė, kur nuolat vasara, kur nuolat gamta žalia ir žydinti. Iš pradžių jis negali atsidžiaugti klimato idealumu, gamtos nuolat žaliu ir žydinčiu gražumu, bet ilgainiui jis pradeda ilgėtis pasikeitimo, didesnio klimatinio įvairumo arba, kitais žodžiais, kontrasto.

Todėl manytume, kad žmogaus gyvenimui reikalingi kontrastai. Ne vien dėl to, kad jie yra šios Žemės neišskiriama dalis, bet ypatingai dėl to, kad jie yra reikalingi žmogaus prigimties lygsvarai. Be jų sunku įsivaizduoti pilną žmogaus augimą ir visapusišką išsivystymą. Mat, kontrastai išaukia pilną jėgų sukauptumą, išstatydami žmogų pavojams, sunkenybėms ir jų nugalėjimui, masindami jį darbui, bandydami jo išvermę, kantrybę ir pasiryžimo pastovumą. Gal dėl to tų kraštų gyventojai, kur maža kontrastų, yra mažiau aktyvūs, mažiau turi energijos, greičiau pasitenkina šia diena ir ne labai rūpinasi rytojumi, nes rytojus bus panašus į šią dieną ir neiprasitų sunkenybių neatneš.

Nors gyvenime, apskritai kalbant, yra labai daug kontrastų, bet galima taip apsiprasti su pilkų dienų rutina ir monotoniškumu, kad žmogus atbunka

kontrastų turiniui, jų sąmoningai nebeišgyvena ir jų priešingumo nebevertina. Jis nebesupranta, kad pilnas gyvenimas tik tada įmanomas, kai jame yra ir stipraus džiaugsmo, ir gilaus liūdesio; ir svaigios laimės, ir kančios agonijos; kai žmogus pažįsta tiek gavalingą juoką, tiek ašarų skonį; kai jis rungtis su blogiu ir kovoja už gėrį; kai jis stato gyvenimą ir negriauna ateities; kai jis remiasi principu ir vengia laisvo sugedimo.

Kalbant apie jautrumą kontrasto turiniui, turime štai ką pasakyti. Džiaugsmą galima išgyventi, priimant jį kaip savaime suprantamą dalyką. Taip, kaip mes priimame orą, atmosferinį spaudimą, traukos jėgą, širdies plakimą. Apskritai, kiekvieną kūno judesį. Tada tas išgyvenimas, be abejo, yra lėkštas ir paviršutiniškas. Jam trūksta gylio, kurį duoda sąmoningumas ir į dalyką įsijautimas. Liūdesį galima priimti kaip grynai neigiamą dalyką, kuris nuodija žmogaus gyvenimą nereikalingu tamsumu. Jį taip pat galima priimti sąmoningai ir dėmesingai. Taip, kaip mes priimame naktį ir audrą. Pozityviai. Žinodami arba bent bandydami suprasti jų vertę, paskirtį ir naudą savo ir bendrame žmogiškosios buities paveikslė. Taip ir mūsų džiaugsmas tik tada yra stiprus, gilus ir užkrečiantis, kada mes jį priimame sąmoningai, plačiai atverdami geros širdies duris.

Galima praeiti pro dorybę ir pro nuodėmę taip, kaip mes praeiname

Pasakymas „prarasti tikėjimą“, kaip žmogus praranda savo piniginę ar raktus, man visuomet atrodė gana neišmintingas. Tikėjimas nėra toks daiktas, kuri mes prarandame Mes tik nustojame pagal jį tvarkyti savo gyvenimą.

G. B e r n a n o s

pro atvirus vartus, pro žalią šviesą gatvių sankryžoje. Galima nesustojant, nepagalvojant, jokių nepadarant išvadų. Galima praeiti pro gerį ir pro blogį taip, kaip mes praeiname pro viešą turgų arba kino salę. Praeiname su mase, dalindamiesi išpūdžiais apie dalykus, kurie mūsų tiesioginiai neliečia.

Kontrastai yra mūsų gyvenimo neišvengiama dalis. Bet juos galima sutikti taip, kaip kieno nors nelaimę sutinka nesuinteresuotas praeivis. Iš kitos pusės, į juos galima žiūrėti taip, kaip į svetimą nelaimę žiūrėjo gailestingasis samarietis, kuris artimo žaizdose atpažino savo skausmą. Nuo sąmoningo kontrastų išgyvenimo priklauso gyvenimo gylis ir dydis. Pro juos praeiti be dėmesio reiškia gyventi tik šia diena, į gyvenimą žvelgiant pro rakto skylutę ir tebetikint, kad žemę tebelaiko Atlasas ant savo pečių, nebesirūpinant klausiti, kas laiko Atlasą.

* * * * *

Eidami kontrastų keliu, mes pasiekiamo savo dvasios gyvenimą, jos beribę erdvę, kur žmogus laisvai bendrauja su savo Dievu. Ir čia vėl turime pakartoti, tik su didesne jėga ir įsitikinimu, kad pilnas dvasios gyvenimas negali išsiversti be kontrastų. Ir kuo jie didesni, tuo dvasios gyvenimas gaivalingesnis, gilesnis, prasmingesnis. Čia kaip tik ir glūdi dažnai sutinkama problema: žmogaus abejingumas ir atbukimas kontrastui, ypač tokiam kontrastui, kuris dvasios rėmuose įgyja ypatingą prasmę ir vertę, jei kada nors į jį atkreipiamas ypatingas dvasios dėmesys.

Dvasios gyvenimas pradeda plaukti sekliu, nereikšminga ir nuobodžia įvykių vaga, kai nebėra kontrastų, arba kai jie yra blankūs ir maža kuo

besiskiria nuo kasdienės monotonijos ir eilinių smulkmenų. Nebėra įvykių, kurie žmogų išmuštų iš sustingusio įpročio vagos. Nebėra problemų, kurios savo svoriu ir turinio reikšmingumu nukreiptų žmogaus dėmesį nuo eilinių kasdienybių ir pakeltų jo akis, o ypatingai širdį, į vertybes ir gyvenimo tikslą, kurie remiasi kilnumu, grožiu, kartais net didvyriškumu. Mūsų pačių gyvenimas neretai liudija, kad paskendome smulkmenose, kad labai supilkėjome. O kartais būna dar liūdniau, kai gyvenime sutinkami kontrastai mūsų savo išpūdingumu jau nebedomina ir nebetraukia, nes mūsų sustingusi dvasia ir pavargęs jos veiklumas nusilpusiomis akimis žvelgia į kontrastus ir jų tikrosios prasmės nei vertės jau nebesuvokia, nebesupranta.

Ir čia kaip tik iškyla tas ypatingas reikalas grįžti pas Kristų ir į Jo gyvenimo kontrastus, nes tik jie mūsų kontrastams duoda gilųjį turinį ir imponuojančią prasmę. Jei mūsų džiaugsmą Kristus pagilina, tas džiaugsmas tampa didelis, tveriantis ir gaivalingas. Jei mūsų skausmui Kristus duoda jėgą, tada tas skausmas pradeda mus stiprinti. Ir kai mes atsistojame tarp Kristaus galia pagilinto džiaugsmo ir pašventinto skausmo, ne tik pamatome du nuostabius kontrastus, bet taip pat atsiduriame tikrovėse, kurios savo gyliu, pločiu ir aukščiu mūsų dvasiai duoda ir erdvę ir laisvę pasireikšti.

Kristaus gyvenimo kontrastuose mes randame gyvenimo prasmę ir vertybes, kurios jungia medžiagos ir dvasios pasaulius, kurios duoda žmogaus ir Dievo santykiams pasiliekantį pagrindą. Jo kontrastuose mūsų gyvenimo kontrastai užsidega nauja ugnimi, ir ta liepsna gyvenimo nakčiai rodo kelią, šildo šalstančias rankas ir širdį.

PIE tautinį susipratimą bei lietuviybės išlaikymą spaudoje ir visuomeniniame gyvenime kalbama labai daug. Galime pasidžiaugti, kad šioje srityje yra taip pat gana daug padaryta. Vyresniųjų bei jaunimo organizacijos, stovyklos, lituanistinės mokyklos, paskaitos, parengimai, parodos ir žygiai politinėje plotmėje liudija apie mūsų darbą tautinėje srityje. Šis gražus tautinis darbas, be abejo, bus tęsiamas ir toliau.

Tačiau šalia tautinių uždavinių mes turime dar ir kitų labai svarbių pareigų, kurios kartais skaitomos ant-raeilėmis ir kai kurių yra net visai nepaisomos, — tai mūsų dvasinis ir religinis atgimimas.

Esame tremtiniai, nes atskirti nuo savo tautos kamieno. Palikę tėviškę, tėvus, brolius, seseris, o kai kurie net vyrus, žmonas ar vaikus, bėgome nuo baisaus bolševizmo. Tad dabar turėtume būti didieji bolševikiškų piktadarybių liudininkai. Pamažu jau visas pasaulis pradeda įžiūrėti bolševizmo klastą, melagingą propagandą, žiaurumą ir nežmoniškumą. Tai tikras blogio išikūnijimas. Mes nepakenčiame melo, trokštame tiesos ir laisvės, todėl ir atsidūrėme šiame laisvės krašte.

Bet kas yra tiesa? Kristus pasakė: "Aš esu kelias, tiesa ir gyvenimas." Tiesa gali būti tik viena. Dievas yra tiesa, o piktoji dvasia — melas. Dievas — gėris, o demonas — blogis. Blogis skleidžiasi žmonių gyvenime visokiais keliais, jis nuo amžių kovoja su Dievu ir šiandien aiškiausiai reiškiasi komunizme. Vakar jis grasė lie-

tuvių tautai ir jos kaimynams, o šiandien jau graso visam pasauliui. Neužtenka nuo priešų pabėgti, bet reikia stoti su juo į atvirą kovą. Jeigu kovoja tik spauda, šūkiomis ir piketavimais, tai yra vartojami per silpni ginklai. Prieš antgamtinį priešą reikia vartoti ir antgamtinus ginklus. Reikia čia šauktis Dievo pagalbos. Žydų tautai tremtyje Dievas pateikė Dešimt Įsakymų, kurie jiems buvo dvasinis ramstis ir kelrodis. Mes esame laimingesni už žydus: mums nereikia, kaip Mozei, ieškoti Dievo visą gyvenimą kalnuose, mes Jį galime rasti kiekvienoje bažnyčioje, o taip pat šelpdami vargšą, lankydami ligonį, kovodami už tikėjimą ir tiesą.

Bet kiek daug mūsų šiuo svarbiu gyvenimo klausimu nesidomi, nuo jo nusigręžia, paskęsta smulkmenose ir kasdieniniuose reikaluose. Dar pirmojo pasaulinio karo metu Dievo Motina Fatimoje pareiškė, kad blogis įsigalės visame pasaulyje, nešdamas sunaikinimą, baisesius karus ir kančias, jei mes neatgimsime savo dvasia, neatsisakysime savo ydų ir nepripažinsim Dievo pasaulio valdovu. Jos žodžiai išsipildė. Dėl žmonių apsilaidumo ir blogybių šiandien stovime trečiojo baisaus atominio karo grėsmėje, ir gal jau labai maža laiko teliko veiklai.

Anglų rašytojas J. B. Priestley, kaip ir daugelis kitų filosofų bei mokslininkų, apžvelgęs vakarų literatūrą, pripažįsta, kad vakarų žmogus pergyvena didelę dvasios krizę. Jis teigia, kad žmogaus asmens vertę gali grąžinti tik dvasinis atgimimas — tikėjimas. Dėl dvasinio pakilimo stokos gy-

venimas darosi skurdus ir baimingas. Baiminamės dėl politinių įvykių, dėl rytojaus dienos, dėl kasdieninės duonos, dėl savo ir vaikų saugumo. Visa tai vyksta todėl, kad visus rūpesčius norime pakelti savo jėgomis, užmiršdami Dievą. Dvasinis mūsų nuosmukis atsispindi visur: literatūroje, mene, politiniame bei visuomeniniame veikime ir šeimos gyvenime.

Kiekvienai tautai ypač yra svarbus jaunimo auklėjimas. Neužtenka, kad mūsų jaunoji karta užaugtų lietuviška. Jai reikia duoti ir stiprų dorovinį pagrindą. Nedoras lietuvis yra tautos gėda ir našta. Gyvename aplinkoje, kur vyksta skaitlingi jaunimo nusikaltimai: vagystės, pasileidimas ir žmogžudystės. Tas pat gresia ir mūsų jaunimui. Neretai tėvai nusiskundžia, kad jie nori gerai vaikus auklėti, bet vaikai jų neklausą, ir nesą priemonių juos priversti. Nereikia pamiršti, kad šeimos gyvenimas yra lygiai sudėtingas ir sunkus, kaip ir didelių bend-

ruomenių. Dievas nori, kad Jam pavestume ir mūsų šeimose vadovaujantį vaidmenį. Vaikų religinis auklėjimas yra viena svarbiausių priemonių išugdyti dorą individą.

Žodžiai moko, o pavyzdžiai patraukia. Šeimoje geras tėvų pavyzdys yra būtinas. Tėvai, mokydami bei auklėdami vaikus, drauge turi taisyti bei kontroliuoti ir save. Šalia religinio vaikų auklėjimo reikia stengtis juose išugdyti gerus papročius: darbštumą, tvarkingumą, punctualumą, švarumą. Ypač kreiptinas dėmesys į tas gerąsias ypatybes, kurių mums, lietuviams, daugiausia trūksta: toleranciją politiniame bei visuomeniniame gyvenime, punctualumą, saikingumą alkoholinių gėrimų vartojime. Girtavimas veda jaunimą į didžiausius nusikaltimus.

Tad, viską trumpai suglaudus, svarbiausias mūsų uždavinys būtų: pažinti blogį ir su juo kovoti, siekiant tikrojo gėrio bei grožio.

Ad Tertiam

Jonas Gutas

**Plačiai atsiveria dienos šventyklos durys,
Šviesos kaskadom virpa jos aukšti skliautai.
Eini per ja nustebeš, be kepurės,
Ir bokštu jos baltu neužmatai.**

**Lyg saulė, lyg ne saulė,
Lyg Viešpaties altoriaus žiburys,
Iškeltas dega virš pasaulio.
O gal tai Tavo angelas-šauklys,
Kad mūsų širdys taip liepsnotu,
Tau degti meile nenustotu,
Kol jas priglaus kapu smiltynai.**

**Tu prakalbi — ir sudreba žvaigždynai,
Panori — ir nauji pasauliai gimsta.
O vieniša širdis Tavyje,
Lyg lašas neramioj vilnyje,
Paskęsta ir nurimsta.**

RAŠYTOJAS Aloyzas Baronas, laimėjęs "Draugo" romanų konkurso premiją, tos premijos įteikimo išskilėse pasakė: "Dvasinės vertybės, lygiai kaip ir materialinės, kurios padeda dvasinėms atsirasti, tebėra svarbios ir šiame sprausminių lėktuvų amžiuje. Idėjai ir minčiai lenkiasi technika, o kur ji nesilenkia, ten pralaimi." Didžiausioji žmonijos idėja yra ryšys su amžinybe, ryšys su Visatos Kūrėju. Ši idėja gaivina ir įkvepia milijonus žmonių, jos neįstengiama paskandinti nei pačiomis moderniausiomis priemonėmis, nei persekiojimų kraujuje.

Didis valstybininkas ir mokslininkas, perkūnsargio išradėjas, Benjaminas Franklinas kitados yra kalbėjęs: "Aš tikiu, kad žmogaus siela yra nemari ir su ja bus teisingai elgiamasi kitame gyvenime pagal jos elgesį šiame gyvenime". Neseniai daugelyje Amerikos laikraščių buvo išspausdintas vieno labiausiai šiuo metu pasaulyje pagarsėjusio mokslininko dr. Wernher von Braun reikšmingas pasisakymas. Šis mokslininkas, pasižymėjęs dirbtinių mėnulių — satelitų gamyboje, taip sako: "Šiandien labiau kaip bet kada mūsų visų likimas priklauso nuo ištikimumo doroviniams principams. Tik dorovingumas nuspės, ar atominė energija bus žemiškoji palaima, ar visiško žmonijos sunaikinimo šaltinis".

Bet iš kur gi pareina noras laikytis etikos reikalavimų? Kas paveikia mus stengtis būti dorovingais? Atrodo, kad yra du mus veikiantys šaltiniai. Vienas —

tai tikėjimas, kad žmogus turi nemarią sielą, kuri po paskutinio teismo arba amžinai džiaugsis laime, arba kentės paskirtą bausmę. Todėl tikėjimas Dievu ir nemirtinga siela suteikia mums moralinę jėgą ir vadovaujančią etinę šviesą, ko mums taip labai reikia beveik kiekviename kasdieninio gyvenimo veiksmė.

Atrodo, kad mūsų moderniajame pasaulyje daugelis mano, jog mokslas padarė tas religines idėjas lyg pasenusias, nebetinkamas šiems laikams. "Tačiau aš esu įsitikinęs", sako von Braun, "kad mokslas yra pasiruošęs tokiems skeptikams padaryti staigmeną. Pavyzdžiui, mokslas mums užtikrina, kad niekas, net ir mažiausia dalelytė gamtoje negali pranykti be pėdsako. Tik pagalvokime apie tai nors vieną minutę, ir mūsų mintys apie gyvenimą nebus tos pačios. Mokslas yra nustatęs, kad niekas negali išnykti be pėdsako, gamta nežino visiško sunaikinimo. Viskas, ką ji žino, yra tik transformacija, pasikeitimas. Tad jeigu Dievas šį pagrindinį dėsnį pritaiko mažiausioms ir pačioms nereikšmingiausiomis visatos dalims, tai ar nėra prasminga sutikti, kad Jis tai pritaiko ir savo tvarinijos šedevrui — žmogaus sielai? Aš manau, kad Jis tai daro. Todėl viskas, ko mokslas mane mokė ir ko dar moko, sustiprina mano tikėjimą mūsų dvasinio egzistavimo nusitęsimu po mirties. Niekas nepranyksta be pėdsako".

Taip kalba vienas pirmaujančių mokslininkų pasaulyje. Tad nereikia stebėtis, kad dabar Amerikoje taip auga susidomėjimas religiniu gyvenimu.

pavyzdžiui, jėzuitų vedamą Švenč. Jėzaus širdies radijo programą perduoda net 1.019 radijo stočių įvairiuose kraštuose.

Neseniai Amerikoje buvo toks įvykis: 75 vienuoliai trapistai atvyko į Spencer miestą, Massachusetts valstijoje, ir davė kiekvienas po pusę litro kraujo Raudonajam Kryžiui, kuris jį panaudoja sunkiai sergančių ligonių gydymui. Amerikos tikinčiųjų tarpe yra gyva pasišventimo dvasia ir pagarba bei meilė religijai.

Čikagoje ne taip seniai mirė didis labdarys Frank Lewis, sulaukęs 93 m. amžiaus. Jis, dar būdamas gyvas, įtaisė rūmus porai universitetų, kolegijai ir motinoms bei vaikams skirtai ligoninei. Mirdamas katalikų labdarai paliko dešimt milijonų dolerių. Kartą jis yra pasakęs: "Aš jaučiu, kad esu Dievo dalininkas. Su Juo dalinausi visą gyvenimą, taip darysiu ir toliau".

Korėjos karo metu pagarsėjo laivo kapitonas Leonardas La Rue, kuris, atūžiant karui, į savo nedidelį laivą sutalpino 1.400 pabėgėlių ir juos nugabeno į saugią vietą. Dabar jis padarė dar vieną ryžtingą žingsnį — įstojo į benediktinų vienuolyną ir jau padarė amžinus broliuko įžadus.

Panašių religijos įvertinimo pavyzdžių yra ir daugiau. Paskutinio karo metu J.A.V. karys Pranas Peterson gulėjo sunkiai sužeistas rytų Prancūzijoje, ties Mozelio upe. Viena jo veido pusė buvo nunešta, o kairioji akis sunaikinta. Prieš keletą mėnesių šis vyras jau atlaikė pirmąsias Mišias, tapęs kunigu. Gindamas Mozelio upės krantus, jis buvo taip sunkiai sužeistas, kad 10 dienų neatgavo sąmonės. Kai jis atsigavo, pamatė šalia besimeldžiančią prancūzų moterį. Ji buvo savanorė sužeistų karių slaugytoja ir kasdien atei-

davo į ligoninę. Vėliau jis pajuto pašaukimą tapti kunigu.

Atlanto pakrastyje esančiame Amerikos mieste Newarke susiorganizavo apie tuzinas aukštų verslininkų, kurie pasiryžo kartą savaitėje pertraukti savo užsiėmimą ir vykti į šv. Patriko katedrą patarnauti šv. Mišioms. Philadelphijos miesto ir apylinkių veteranai surinko milijoną parašų ir įteikė J.A.V. kongresui, prašydami, kad būtų sulaikytas dorą pažeidžiančių leidinių platinimas. Los Angeles mieste veikia du katalikų jūrininkų klubai, kuriuos kasmet aplanko apie 118.000 jūrininkų. Tuos klubus išlaiko Šv. Vincento draugija. Jos nariai aplankė 500 į Los Angeles atplaukusių laivų ir ten išdalino 125.000 knygų bei žurnalų.

Net ir sportininkai Amerikoje mėgsta religinio susitelkimo momentus. Neseniai futbolo komandos vedėjas Bobby Dodd gavo Amerikos Futbolo Vadovų Sąjungos suvažiavime premiją už šitą eilėmis sukurtą malda, kalbamą prieš rungtynes: "Brangusis Viešpatie, mes susibėgame į būrį prieš žaidynes, dėkodami Tau už kasdieninį rūpestį mumis. Prašome mums vadovauti, kai esame gyvenimo žaidime, kad galėtume kilniai laimėti ar be gėdos pralaimėti. Padėk mums būti atletais, nesibijančiais Tave atstovauti".

Žurnalas "Lituanus" praneša, kad iki šiol ji sėkmingai redagavusi Alina Staknienė iš šių pareigų pasitraukė. Antrąjį šių metų numeri redagavo K. Čerkeliūnas. Dabar redakcija perkeliama į Čikagą, kur šio žurnalo redaktorium bus Adomas Mickevičius, buvęs "Mūsų Vyčio" redaktorius.

rūpimieji klausimai

Juozas Vaišnys, S. J.

KADA SUTVERIAMA ŽMOGAUS SIELA?

Gerbiamas Redaktoriau,

Dabar, kai tiek daug kalbama apie evoliucijos teorijas, kai katalikų Bažnyčia taip pat nėra joms priešinga, man dažnai kyla klausimas, kaip atsirado žmogaus siela. Juk gyvuliai sielos neturi, tai kaip ją gali turėti žmogus, jeigu jis yra ne Dievo sutvertas, bet išsivystęs iš gyvulių?

Taip pat norėčiau sužinoti, nuo kada užsimezgusią gyvybę jau galima vadinti žmogumi. Ar kūdikis, esąs motinos iščiuje, jau turi sielą ir skaitomas tikru žmogumi?

Katalikų Bažnyčia moko, kad kūdikiai, mirę be krikšto, niekad nepateks į dangų. Man atrodo, kad tokia bausmė yra neteisinga. Juk kuo gi jie nusikalto? Gal yra kalti tik tėvai, kad nepasirūpino jų pakrikštyti.

Už atsakymą dėkingas

Juozas K.

Gerbiamasis,

Tamstos laiške yra iškelti trys klausimai, į kuriuos paeiliui trumpai atsakysime.

1. Evoliucijos teorijos Bažnyčios mokslui prieštarauja tik tada, jeigu jos visiškai nepripažįsta Dievo. Su mūsų tikėjimu yra pilnai suderinamos tos evoliucijos teorijos, kuriose yra pripažįstamas tiesioginis Dievo tvėrimas dviem atvejais: a. ką nors (nors ir mažiausią atomą ar molekulę) tvėriant iš nieko ir b. tvėriant nemirtingą dvasinę sielą tai užsimezgančiai gyvybei, kuri jau bus nebe gyvuliška, bet žmogiška.

Taigi, ir pripažįstant evoliucijos teoriją. Dievas yra tikras žmogaus Tvėrėjas, nes Jis savo begaline galybe iš nieko sutvėrė tą nors ir mažiausią kūrinėlį, kuriam įdiegė galią vystytis į aukštesnės rūšies kūrinčius. Šiuo atveju Dievas būtų lyg ir netiesioginis žmogaus Tvėrėjas. Tačiau Jis yra ir tiesioginis žmogaus Tvėrėjas, kai tėvų paruoštam žmogiškojo kūno pradmenim tvėria ir įkvepia žmogiškąją sielą.

2. Užsimezgusią naują gyvybę tada galima ir reikia laikyti žmogumi,

kai tas tėvų paruoštas kūniškas pradamuo susijungia su nemirtinga žmogiška siela. Bet čia ir klausiama, kada tai įvyksta. Kuriuo momentu gemalui yra tveriamas ir įkvepiamas siela? Kad žmogumi reikia laikyti kūdikį, dar negimusį, bet esantį motinos iščiuje, tai visi pripažįsta. Net ir civiliniai įstatymai baudžia už tokio kūdikio nužudymą, t. y. už abortą. Bažnyčia tai laiko žmogžudyste ir už tai baudžia ekskomunika. Bet ne visi teologai ir moralistai yra tos pačios nuomonės, kuriuo nėštumo metu toji užsimezgusi gyvybė jau yra laikytina žmogiška, t. y. kuriuo metu yra tveriamas ir įkvepiamas siela motinos iščiuje užsimezgasiai gyvybei. Šv. Tomas Akvinietis ir kai kurie kiti teologai manė, kad siela tveriamas ir įkvepiamas jau iki tam tikro laipsnio išsivysčiusiam gemalui, t. y. maždaug po 60 dienų nuo gyvybės prasidėjimo. Tačiau didesnė teologų dalis, kurių nuomonė dabar Bažnyčioje yra sekama, galvoja, kad siela tveriamas ir įkvepiamas pačioje gyvybės užsimezgimo pradžioje.

Pirmosios nuomonės šalininkų galima visai logiškai paklausti, kokios rūšies gyvybe jie laiko tą gemalą iki šešiasdešimtosios dienos. Jeigu ji dar nėra informuota žmogiškosios sielos, tai ji nėra žmogiška, bet augališka arba gyvuliška. Jie maždaug taip ir galvoja, prileisdami tam tikrą evoliuciją žmogiškosios gyvybės vystymesi. Tačiau ir šiuo atveju tokios gyvybės sunaikinimas yra skaitomas abortu, nes iš jos turėjo išsivystyti žmogus. O kadangi mes nesame tikri, kada gemalą jau reikia laikyti žmogumi, t. y. kada jame yra žmogiškoji siela. Bažnyčia liepia sąlyginai krikštyti, jeigu tik yra įmanoma, kiekvieną žmogiškąjį gemalą, jeigu jo tolimesnis vysty-

masis dėl kokios nors priežasties yra nutraukiamas.

3. Klausiant, kuo yra kalti kūdikiai, mirę be krikšto, kad jie negali patekti į dangų, galima taip pat paklausti, kuo esame kalti mes, kad turime kęsti pirmųjų tėvų nusikaltimo pasekmes ir bausmes. Nei tie kūdikiai nėra kalti, nei mes, bet savo nusikaltimu pirmieji tėvai prarado ne tik sau, bet ir visai iš jų kilusiai žmonijai tai, ką Dievas buvo jiems dovanai suteikęs. Tai buvo ypatinga Dievo malonė, kurios pirmieji tėvai, galima sakyti, laisvai atsisakė, nepildydami Dievo duotų sąlygų. Gimtąja nuodėme visai žmonijai buvo prarasta privilegija pasiekti amžinąją laimę danguje. Tik pats Dievas, pasigailėjęs žmonijos, išikūnijo, kad galėtų atlyginti už pirmųjų žmonių nusikaltimą ir vėl užpelnytų jiems tą prarastą privilegiją – po mirties pasiekti amžiną laimę danguje. Ši Jo užpelnytoji privilegija žmogui yra suteikiama paties Kristaus įsteigtu krikšto sakramentu. Jeigu žmogus šio sakramento negali priimti, jis gali tą privilegiją, t. y. pašvenčiamąją Dievo malonę, gauti, išreikšdamas tobulą meilę Dievui (arba tobulą gailestį, kilusį iš tobulos, tikros meilės). Kūdikis, dar negalėdamas vartoti nei savo proto, nei valios, negali Dievui išreikšti nė tos tobulos meilės, todėl jam gauti pašvenčiamąją malonę yra tik vienas kelias – krikštas.

Tačiau negalima sakyti, kad kūdikis, miręs be krikšto, yra nubaustas ar turi kentėti kokias ypatingas kančias. Jis tik neturi tos specialios privilegijos – matyti Dievą. Teologai sako, kad toki kūdikiai džiaugsis natūralia gamtiška laime ir nekentės jokių kančių. Jie nesupras, ką reiškia matyti Dievą ir dėl to amžinai džiaugtis antgamatine

jaunimo paslaptys

Ryte L. Spingytė

MEILĖ PAVERGTAI TĖVYNEI

Reikia šiuo metu tik vieno: kad neišblėstų mummyse gimtosios žemės palikimo skausmas, o liktų visam laikui atvira žaizda. Kol šis skausmas bus gyvas, tol jis išsaugos ir lietuvišką sąžinę, kuri pati padiktuos, kada ir ką privalome atlikti. Bet jei šis skausmas išblės, tai tuo pačiu visa išblės ir teliks blankūs prisiminimai.

J. Girnius

ANTROJO pasaulinio karo metu didelė dalis lietuvių turėjo palikti tėvynę, pasitraukdami į vakarus, ir dabar gyvena išblaškyti po platųjį pasaulį. Jie bėgo nuo žmonijos teroro ir siaubo, nuo komunistų nasrų, nes negalėjo ir nenorėjo pasidaryti ver-

gais. Kita dalis tautiečių liko Lietuvoje ir gyvena raudonosios letenos priepaudoje, be laisvės, be žmoniškų teisių, nuolat tremiami, baudžiami ir persekiojami.

Tauta vergijoje kenčia begalines kančias, laukdama iš laisvojo pasaulio pagalbos. Laisvasis pasaulis, o labiausiai jame gyvenantieji lietuviai, negali likti šitam laukimui bei šauksmui kurti. Visų prievolė ir švenčiausia pareiga yra kovoti už tautos išlaisvinimą ir jos gerbūvį, tvirtai tikint, kad kova bus laimėta.

Gyvendami šiandieniniame pasaulyje ir norėdami savo uždavinius bei pareigas gerai ir sąžiningai atlikti, turime turėti daug stipraus ryžto, ištvėrimumo ir patvarumo.

laime, todėl ir jokio skausmo dėl to nejaus. Žinoma, tie, kurių kalte vaikas nebuvo pakrikštytas, atėmė jam begalinį turtą — matyti Dievą ir amžinai džiaugtis danguje antgamtinė laime.

Pasitaiko vienas kitas teologas, kuris mano, kad gal Dievas mirštančiam

be krikšto kūdikiui suteiks ypatingą malonę vartoti protą bei valią ir apsispręsti už gėrį, ar už blogį. Jeigu jis apsispręs už gėrį ir išreišk Dievui meilę, pasieks dangų. Bet šiai nuomonei patvirtinti nerandame jokio argumento dieviškame apreiškime.

Pareigų yra daug ir įvairių. Kai kurios jų yra didesnės ir sunkesnės, kitos mažesnės ir lengviau jas išpildyti. Viena pačių didžiausių mūsų pareigų yra meilė pavergtai tėvynei. Pats Aukščiausiasis davė ir įkvėpė žmogui tą meilę, ir ji yra žmogui viena pačių kilniausių sielos vertybių.

Mylėti tėvynę, reiškia išlikti jai ištikimu, išlaikant jos kalbą, papročius, būdą, tradicijas, kultūrą ir bendrai visa, kas lietuviška, visa, kas žmogų riša su savo tauta. Mylėti tėvynę – reiškia atminti, kad esi lietuvis, kad tavo kraujas ir širdis suvirpa, kai išgirsti savo tautos vardą, kad didžiujies, kai pasiseka jai iškilti kitų tautų tarpe ir kad atsiranda žmonių, kurie mūsų tautos dabartinę padėtį supranta ir stengias jai padėti iš okupanto nasrų išsilaisvinti.

Visi lietuviai, kurie myli savo kraštą ir ilgisi jo laisvės, drąsiai ir nenuilstamai už ją kovoja.

Vokiečių didysis poetas Wolfgang J. v. Goethe pasakė: "Tik tas užsitarnauja laisvę ir gyvenimą, kuris kasdien dėl jų kovoja".

Viena didžiausių kovotojų už tėvynę dabarties išėivijoje galima bene pavadinti šeimą. Kiekvienas lietuvis išėivijoje žino šeimos svarbumą lietuviybės išėaikymui. Juk vien tik šeimoje įsigijama tų tautinių vertybių, kurios vėl perduodamos ateinančioms kartoms ir kurios natūraliai tampa surištos su sava tauta. F. Kapočiaus žodžiai apie šeimą yra labai reikšmingi. Jis taip sako: "Šeimos sudėtos didžiosios žmonijos viltys ir lūkesčiai, nes ant šito švento pagrindo stovi židiny ir altorius. Šeima yra kaip gyvo vandens šaltinis, iš kurio iškyla krašto genijai ir ramūs laukų artojai, šventnamių tarnai ir valstybių viršininkai".

Labai svarbų vaidmenį išėivijoje turi moteris - motina. Kas kitas, jei ne ji, duos mūsų priaugančiai kartai pagrindinį tautinį išėauklėjimą? Ji turi ugdyti savo vaikuose tautiškas vertybes, tam tikslui skirdama kuo daugiau laiko, dažnai užmiršdama pati save. Ji turi vaikams nenuilstamai pasakoti apie kalbos grožį, dainos skambumą, tautos garsią praeitį ir istorijos didybę. Ji turi būtinai vaikus pratinti prie tiesos, mokyti lietuviškai ir vien tik tėvų kalbą vartoti šeimoje, nes tik tada bus galima tikėti, kad ir ateinančios kartos dar kalbės savo tėvų kalba. Jei savos kalbos mokėjimas ims nykti, jei savos kultūros bei tradicijų nebevertinsime, užsiginsime, kas esame, tai kaip gali tauta išlikti? Juk tada savaime ji pranyks. Ar mes galime tai prileisti?

Yra pastebima, kad kai kuriose naujųjų ateivių šeimose jų vaikai jau nebekalba lietuviškai. Nelanko lietuviškų parapijinių mokyklų nei bažnyčių. Teisinasi, jog esą per toli ir nepatogu. Senieji ateiviai ėjo ir tebeina savon bažnyčion, spiečiasi prie savo lietuviškų dvasinių židinių, rėmė ir remia savo parapijas, kurias taip sunkiai sukūrė ir iki šiol išėaikė. Jeigu naujieji ateiviai nesiels panašiai, o tik numos į tai ranka, visas vargas, triūsas ir ilgametis darbas bei pasiaukojimas turės pereiti svetimtaučiams. Ar tai nebus pasielgta prieš mūsų pačių sąžinę?

Jeigu šeima skaitosi dar lietuviška, kodėl nebekalbama ten lietuviškai? Kodėl naudojama svetima ir dar gerai neišmokta kalba? Tokios šeimos neužsitarnauja jokios garbės nei sau, nei savo tautai, o tik greičiau artėja prie savo krašto užmiršimo ir nutautimo.

Matome apgailėtiną faktą, kad gana didelis tėvų skaičius savo vaikų ne-

ragina ir nemoko lietuviškai skaityti ir rašyti. Jie nei patys jų nemoko, nei neleidžia lankyti lituanistinių šeštadieninių arba lietuvių parapijinių mokyklų ir visiškai jų neauklėja lietuviškoje dvasioje. Ar tai ne nutautimo pradžia? Labai svarbi auklėjimo priemonė yra geruoju įkalbėti ir raginti savo vaikus skaityti gerus jaunimui skirtus lietuviškus žurnalus bei geras religinio turinio knygas. Pasirinkimas čia tikrai gausus.

"Skaitymas lavina kalbą, o kalba yra didžiausia tautiškumo žymė, tad turime sekti, kad mūsų vaikai gražiai ir taisyklingai kalbėtų savo krašto kalba", sako Marija Pečkauskaitė.

Lietuviai jau iš prigimties labai veržlūs ir gabūs moksle. Juk ne vienam teko spaudoje pasiskaityti, kaip lietuvių kilmės studentai ir moksleiviai, pasižymėdami dideliais gabumais, nugalėjo vietinius studentus ir jokie sunkumai jiems nepastoję kelio. Jie, visuomet tvirtu pasiryžimu apsišarvavę, įsigijo daktaro ir magistro laipsnius. Tokie jaunuoliai daro savo šeimai, sau patiems ir labiausiai savo tautai daug garbės, ir iš tokių bus galima susilaukti daug gero Lietuvai. Bet ir tie lietuviukai, kurie dabar lanko pradžios ir šeštadienines lietuviškas mokyklas ir kurie savo tėvų ar vyresniųjų griežtoje priežiūroje grynai lietuviškai auklėjami, laikui atėjus, atliks savo vaidmenį, būdami pajėgūs kovoti už protėvių krašto laisvę ir gerovę. Taip pat, jeigu jiems teks lankyti universitetus ar kolegijas, supras, kokią vertybę jie įsigijo, mokėdami dvi arba net tris kalbas, kai tuo tarpu vietiniai jaunuoliai vos temoka vieną.

Patys amerikiečiai nesuprato, kokią naudą ateiviai šiam kraštui davė, atsiveždami su savim savo šalies kultūrą, tradicijas, ir tėvų kalbą. Kai įvai-

Garny, garny, ga, ga, ga ...

rios tautos prieš pusę šimtmečio steigė ir statė savo mokyklas, sales, bažnyčias ir tenai mokė savo prieauglį tėvų kalbos bei istorijos, amerikiečiai stjo opozicijon, pavadindami tai "neamerikietiška ir nekultūringa". Dabar įžiūrima padarytos klaidos ir apgailėstaujama, nes, dėstant mokyklose svetimas kalbas, išleidžiama kasmet didelės sumos pinigų, o ir tos kalbos nebūna taip išmoktos, kad vaikai galėtų jas laisvai vartoti, kaip kad būtų nuo pat mažens savo šeimoje išmokę.

Daugelis lietuvių lyg ir gėdinasi prisipažinti, kad jie yra lietuvių kilmės. Iškraipo ir išdanko savo gražias lietuviškas pavardes, atsipalaiduoja ir

išsisklaido nuo lietuviškos visuomenės ir dingsta be žinios. Čia reikėtų remtis kunigo Alfonso Sušinsko žodžiais: "Nepasiduoti mus supančiai gyvenimo menkystei ir visur iškelti lietuviškąją buitį, pilną tauraus idealizmo ir heroizmo".

Šeima turi taip pat daug dėmesio kreipti į jauno žmogaus asmenybės formavimą. Religijai čia tenka labai svarbus vaidmuo. Reikia visu atsidėjimu mokyti jaunosius, kaip likti ištikimais krikščionybei ir nepasiduoti pasaulinėms bevertėms pagundoms. Ugdyti jauname žmoguje krikščioniškas dorybes – tikėjimą ir meilę, aukotis savo artimui ir daug melstis, nes malda ir religija yra vadovai teisingo gyvenimo kelyje.

Šitaip gyvendamas, lietuviškas prieauglis daug rečiau susidurs su svetimom įtakom ir jo šeima jo ugdymui ir brendimui liks stipriausia tvirtove, o jis pats bus doras, tautiniai susipratęs, neišsigimęs ir neabejingas.

Jeigu lietuvė motina šiuos uždavinius išpildys sąžiningai ir uoliai, jos pasiaukojimas neliks be vaisių. Ji bus istorijos puslapiuose įrašyta ir sulyginta su mūsų spaudos draudimo laikų močiute, kuri taip pat didžiausiam varge ir pavojuje, daug sunkesnėse sąlygose, aukojosi už tautą ir lietuviybę, mokydama vaikus lietuviško rašto ir skiepydama jiems tėvynės meilę.

Kiekvieno mūsų tautos jauno žmogaus prievolė yra išlikti lietuviu. Netekęs gimtosios žemės, arba jau ir išėivijoje gimęs, lietuvis jaunuolis sutiks pavojų užsikrėsti moderniškais vakarų pasaulio papročiais. Studentas – lietuvis, gyvendamas universiteto bendrabutyje ir bendraudamas su nelietuvių kilmės draugais, nejučiomis

gali priimti gyvenamo krašto papročius ir susirišti su jo kultūra. Tokiais jaunuoliais mūsų tauta negalės didžiuotis. Lietuvai reikia idealistiniai ir patriotiškai nusistačiusių jaunuolių, kurie suvienytom jėgom prisidėtų prie tautos išlaisvinimo bei lietuviybės išlaikymo darbų ir kurie suprastų ir žinotų, kad jie turės panašiai išauklėti ir ateinančią kartą. Jaunimui daug padės, jeigu jis bendraus su lietuviams studentais arba ir vyresniais moksleiviais lietuviškuose subuvimuose, suvažiavimuose, organizacijose, pramogose, sporte. Jaunimas turi prisidėti prie lietuviškų chorų, meno ratelių, jaunimo paskaitų bei kitų kultūrinių parengimų ir palaikyti glaudžius ryšius su lietuviška visuomene. Reikėtų atsiminti, kad organizacijos yra lietuviybės išlaikymo židiniai. Vyresnieji, dalyvaudami lietuviškame veikime, būtinai privalo įtraukti ir mūsų jaunimą, patarti jam, kur reikia, remti jį morališkai ir medžiagiškai, padėti jam būti savarankišku visuose darbuose.

Kun. Alfa Sušinskas šiuos gražius žodžius skyrė lietuviškam jaunimui: "Jaunas žmogus be kilnaus idealo yra pūvas kelmas. Stiprių idealų neparemta jaunystė negali sužydėti visu savo grožiu. Jaunystė skirta ne tik kūnui brandinti, bet ir dvasiai nuteikti heroišku ateities gyvenimu".

Jaunimas, norėdamas išlikti sąmoningu, patriotišku ir pavyzdingu piliečiu, įsipareigoja štai ką:

1. Nepasiduoti svetimai aplinkai, kuri vilioja vien materialinėmis gėrybėmis.
2. Pamėgti drausmę, gerbiant visados savo vyresnius.
3. Būti sąmoningais lietuviams, domėtis ne vien tik savo studijomis, bet

**Linelius raunu ne viena,
Vežiman kraunu ne viena,
Bet tai širdelei
Kažko vis trūksta,
Kažko vis negana ...**

ir lietuviška visuomenės veikla ir būti pajėgiais spręsti visus iškilusius klausimus.

4. Laikyti sau garbę ir būtinumu kalbėti lietuviškai savo šeimoje, draugų tarpe ir visur, kur susiduriama su lietuviais. Atminti, kad kalba yra tautos gyvybė.
5. Išsiskirti iš visų savo gražia ir pavyzdinga elgsena, ginti ir gerbti savo lietuvišką kilmę, būti darbščiam tarnyboje ir moksle ir niekad neužmiršti, kad atstovauji savo tautą.
6. Nepeikti viešai to krašto, kuriame gyvenimi, papročių ir būdo.
7. Pasirūpinti sveikų pramogų, daug sportuoti ir nesitrunkinti gatvėmis,

kaip dalis neišauklėto vietinio jaunimo.

8. Siekti, kiek galint, aukštojo mokslo, o pasiekus nepasitenkinti savo profesijos pareigų atlikimu, bet rūpintis ir savo tautos atstatymo problemomis.
9. Prisidėti prie lituanistikos kursų steigimo bei lankymo ir remti auksa bei darbais lietuvišką spaudą.
10. Išlaikyti tautinę gyvybę, ugdyti jos kultūrą ir išlikti geru krikščioniu, visuomet prisilaikant Dievo įsakymų.

Jeigu mūsų jaunuomenė išpildys šias pareigas, tauta nenyks, bet augs ir stiprės, pasipuošdama kaskart vis naujais laimėjimais.

prie šeimos židinio

D. Petrutytė

VAIKO KALBOS VYSTYMASIS

J A U T R U M O laikotarpių metu, kaip jau esame rašę, vaikas yra apdovanotas ypatingomis galiomis, kurių pagalba jis kuria savo asmenybę. Šių laikotarpių metu žmogus įsigyja kokį nors labai aiškiai nustatytą asmenybės bruožą arba išsivysto kokią nors veikseną (funkciją). Šitos ypatybės labiau išryškės, panagrinęjus vieną kitą pavyzdį.

Pats ankščiausias ir drauge nuostabiausias jautrumo laikotarpis vaiko

vystymesi yra tas, kurs susijęs su kalbos išmokimu. Kiekvienas suaugusis, kuriam tenka mokyti svetimos kalbos, net ir tuo atveju, kai jam tenka gyventi tame krašte, kurio kalbos mokosi, labai gerai žino, koks tai yra sunkus uždavinys. Beveik nė vienas suaugusis, nežiūrint nei jo gabumų, nei pastangų, nei geriausių mokytojų, negali išmokti svetimą kalbą taip, kad jo tarsena neišduotų jį esant svetimšalį. Tačiau koks didelis skirtumas

Mes turime nepaliojama tikėti, kad tauta išliks gyva, kad visos pavergtosios tautos, todėl ir Lietuva, atgaus laisvę ir nepriklausomybę.

Lietuviai, laisvajame pasaulyje pasklidę, prisidės daug prie lietuviybės išlaikymo, jeigu vengs visokių asmeninių ginčų bei aštrių beprasmiškų prieštaravimų ir pripras prie darnaus susiklausymo bei bendradarbiavimo. To reikalauja lietuvių garbė. Čia yra įsidėmėtini dr. S. A. Bačkio žodžiai: "Galvokime apie ateitį, apie tai, ką turime atlikti, ko iš mūsų laukia Tėvy-

nė Lietuva ir mūsų pavergtieji broliai bei seserys ir ko laukia iš mūsų bažnyčia Lietuvoje. Visur *jauskimės išrinktąją tautą, kuri suvokia prasmę savo paskirties ir kilniųjų idealų bei reikalų kovot už juos*".

REDAKCIJOS PRIERAŠAS. Šį straipsnį spausdiname jaunimo skyriuje, nes jis yra parašytas jaunuolės – studentės. Jaunimo žodžiai gal jaunimui bus ir suprantamesni bei priimtinesni. Tačiau jie turėtų šiek tiek priekaištingai paliesti ir kai kuriuos mūsų vyresniuosius.

tarp suaugusiojo ir mažo vaiko pajėgumo šioje srityje! Vaikas, daug neprotaudamas, nesimokydamas ir nerodydamas jokių ypatingų pastangų, tobulai išmoksta girdimą kalbą. Daugeliui atrodo, kad vaikas lyg "pagau-na" kalbą, kurią girdi. Šis dalykas yra taip ryškus, kad Europoje pasiturinčios šeimos samdosi svetimtautes aukles, kad vaikai jau iš mažens išmoktų kalbėti dviem kalbom.

Tikroji vidinė šito taip labai visiems žinomo fakto reikšmė dažniausiai yra nežiūrima ir nesuprantama, nors tai yra vienas nuostabiausių dalykų žmogaus vystymesi. Tai yra aiškus įrodymas, kad vaikas tam tikrą gyvenimo laikotarpį yra apdovanotas ypatingu jautrumu kalbai. Labai įsidėmėtina, kad šis jautrumas kalbai, taip kaip ir kitiems dalykams, yra praeinamas. Kartą praėjęs, niekad daugiau nebesugrįžta. Dėl to vėlesniame amžiuje kalbos išmokimas yra gana sunkus. Tas jautrumo laikotarpis kalbai vaike pirmiau prasideda negu jis gali kalbėti ir vaikščioti.

Stebėdami keturių mėnesių kūdikį, pamatysime, kaip jis intensyviai seka kalbančiojo žmogaus lūpų judesius. Giliau įsistebėję, pamatysime, kad jis bando be garso ir, žinoma, labai neaiškiai tarti žodžius. Burnos ir lūpų raumenys, kurie iki šiol tebuvo naudojami čiulpimui ir verksmui, dabar, pasigirdus kalbos garsams, ima virpėti, bandydami susiderinti su girdimais garsais. Šešių mėnesių kūdikis jau pradeda ištarti tikrus garsus. Visi gerai žinome, kaip toks kūdikis be pertraukos lialiuoja, lyg praktikuodamasis ištarti atskirus garsus ar skiemenis, busimųjų žodžių pagrindines dalis. Be abejo, kiekviena motina yra pastebėjusi, su koku nepaprastu džiaugsmu ir išsvermingumu vaikas atlieka šiuos

pratimus, bet ne visos supranta šito nepaliaujamo čiaušėjimo reikšmę. Vaikui tai yra būtinas dalykas, tai keratinis akmuo busimosios kalbos pastate. Tokiomis pratybomis vaikas paruošia kalbos organus.

Įsidėmėtina ir tai, kad vaikas savo aplinkoje girdi įvairiausių garsus, tačiau jį žavi ir traukia ne visi, bet tik žmogaus kalbos garsai. Vaikas nepaveldi kalbos taip, kaip gyvuliai. Taip pat jis kalba ne dėl to, kaip kai kurie mano, kad jis paaugo. Pvz. visi šunes, nežiūrint, kur jie bebūtų, loja. Jie taip pat loja, jeigu auga atskirti nuo kitų šunų. Tačiau istoriniai faktai rodo, kad vaikai, rasti iki 12 ar 16 metų užaugę tarp laukinių gyvulių, yra nebyliai. Jie buvo kurti ir nebyliai žmogaus kalbai, nes jos negirdėjo. Bet taip pat jie nepasisavino nė laukinių gyvulių maurojimo, tarp kurių gyveno.

Kūdikį pasiekiantieji aplinkos garsai yra tik garsų sąmyšis, ir ilgą laiką atrodo, kad vaikas jais visai nesidomi. Bet apie ketvirtą mėnesį tie sumišę garsai patraukia vaiko dėmesį ir jį sužavi. Jo siela, kurioje dar nėra gimusi jokia mintis, pradeda įsiklausyti į žmogaus kalbos garsus. Jie yra jam lyg savos rūšies muzika, į kurią jis pradeda įsijausti. "Kaip elektros srovė pereina per vaiko raumenis", sako Montessori, "ir ne per visus, o tik tai per tuos, kurie iki tol nieko kito nepajėgė suformuoti, kaip tik beformį šauksmą. Šitų raumenų grupė staiga pabunda ir pradeda bandyti tvarkingai rikiuotis bei disciplinuotai judėti."

Vaiko ausys ima atskirti garsus, o liežuvis bando judėti pagal kažkokius naujus paskatinimus. Tas liežuvėlis, kuris tesugebėjo čiulpti, dabar, kažkokios jėgos verčiamas, ima judėti, bandydamas prisiliesti tai prie lūpų, tai prie veidų, tai prie gomurio. Šitose

pratybose vaikas randa nepaprasto pamėgimo ir džiaugsmo. Kalbos formavimasis vaike vyksta ramiai ir nepastebimai. Visas paruošiamasis darbas pasilieka lyg patamsyje, nes vaikas yra nuolat apsuptas kalbančių žmonių. Vienintelis išorinis ženklas, kad jautrumo laikotarpis kalbai jau yra prasidėjęs, – tai vaiko šypsojimas ir ypatingas džiaugsmas, kai jam pamažu ir aiškiai tariaimi trumpi žodžiai arba kai jam dainuojama lopsinė.

Kaip visuose jautrumo laikotarpiuose, taip ir kalbos atžvilgiu, pirmasis veiksnys yra psichinis, kurį seka atitinkas veiklumas, kai balso raumenys ima virpėti, prisiderindami prie naujos tvarkos ir naujo ritmo. Vaikai pasisavina kalbą su visomis gramatinėmis ir balsinėmis ypatybėmis visai nesąmoningai ir be jokių pastangų. Viso pasaulio vaikai per tą patį laiką (per dvejus metus ir tris mėnesius) pradeda kalbėti pilnai susiformavusia kalba, visai nesvarbu, ar toji kalba yra primityvi, ar labai sudėtinga, kaip pvz. sanskritas, kurios šiandien studentai beveik nepajėgia išmokyti. Pavyzdžiui, pietinės Indijos tamilų kalba yra nepaprastai sunki suaugusiems išmokyti. Jos sakinio prasmė pasikeičia, tik truputį pakėlus ar nuleidus balsą. Nežiūrint to, visi dvejų metų amžiaus tos šalies vaikai kalba tamilų kalba.

Kalbos pasisavinimas arba kalbos organų "įdvasinimas" yra pats sunkiausias ir komplikuočiausias dalykas, todėl ir jautrumo laikotarpis kalbai yra pats ilgiausias, nes į kalbėjimo veiksmą turi įsijungti begalinė daugybė įvairiausių raumenų. Jų veikimas yra labai sudėtingas. "Kas iš mūsų gali paliepti raumenims virpėti tam tikru būdu?" – klausia Montessori. Toliau ji taip sako: "Kaip Dievo

balsas, į darbą įsijungęs jautrumo laikotarpis skatina vaiką imituoti kalbą. Dėl ko taip yra, jis pats to nežino, bet žmogaus kalbos žodžiai, lyg kažkokio paslaptingo magneto, yra pritraukiami ir pasisavinami".

Jautrumo laikotarpis kalbos pasisavinimui turi ne tik nepaprastą individualinę, bet ir tautinę reikšmę. Kiekvienos tautos nepalietas kalbos tęstinumas, sakytume, yra vaikų rankose. Ypatingai tai svarbu įsidėmėti mums, lietuviams, gyvenantiems svetimuose kraštuose. Jei norime išlaikyti savo kalbą, tai vaikas ją turi pasisavinti pačioje ankstyviausioje kūdikystėje. Šitoji kalba yra vadinama "motinos kalba". Ji yra ir mokyto ir bemokslis vienoda nuosavybė. Motinos kalba tuoj nurodo, kokiai rasei ar tautai individas priklauso. Tai nemenkesnis pažymys už kūno spalvą ar sudėtį. Jeigu nesudarysime sąlygų, kad vaikas priešmokykliniame amžiuje gerai pasisavintų motinos kalbą, tai visos mūsų pastangos išlaikyti lietuviybę nueis vėjais.

Baigiant šį rašinį, gal bus naudinga duoti motinoms kelis patarimus:

1. Vaikas iš pat pradžios turi girdėti taisyklingą savo tėvų kalbą, be jokių svetimų žodžių. Ypatingai tai svarbu pirmaisiais ir antraisiais vaiko gyvenimo metais, kai vyksta kalbos organų įdvasinimas arba paruošimas kalbai.

2. Su vaiku reikia daug kalbėti, bet visuomet labai aiškiai, pamažu, apie realius dalykus.

3. Niekad nereikia pamėgdžioti vaiko kalbos, jo neaiškaus tarimo arba vaikiškai ištariamų žodžių.

4. Kai vaikas nori ką nors pasakyti, reikia atidžiai klausyti. Pasistengti suprasti, ką jis nori pasakyti, ir padėti jam teisingai išsireikšti.

iš filmų pasaulio

Dalė Koklytė

TAMMY TELL ME TRUE

Tai tęsinys pernai pasirodžiusio filmo "Tammy and the Bachelor". Dabar Tammy (Sandra Dee) sugalvoja pradėti studijuoti. Tai nėra jai taip paprasta, nes ji nėra lankiusi mokyklos. Parodžiusi didelį norą mokytis, vis dėlto priimama į kolegiją. Anglų kalbos klasėje ji gauna daug reikiamos pagalbos iš mokytojo (John Gavin). Jis labai sužavėtas Tammy naimumu, kuris modernaus gyvenimo kontraste jam sukelia juoko ir susidomėjimo. Filme yra gražios satyros. Juk Tammy yra mergaitė, atkeliavusi į modernią aplinką iš tamsaus kaimo. Tokie dalykai, kaip televizija, jai yra negirdėti stebuklai. Filme pasijuokiamą ir iš daugelio modernaus gyvenimo perdėjimų. Pvz. nerealūs prekių reklamavimai televizijoje, prie jų dar nepripratusiomis Tammy akimis žiūrint, tikrai atrodo kvailoki. Juokiamasi ir iš kai kurių naujai nukaltų žodžių, kurie reiškia visai ką kita ir klaidina nežinanti jų modernios reikšmės. Pasišypsoma ir iš modernaus meno. Tammy, pamačiusi menininką, piešiant; mišką, prisipažįsta, kad jai tas miškas labiau panašus į margą lopą.

Ypač įdomiai "patraukti per dantį" kai kurie socialiniai moderniojo gyvenimo pasireiškimai, pvz. nauji vaikų auklėjimo metodai. Tokie kraštutiniški fenomenai dažnai užtinkami progresyviųjų

intelligentų šeimose, kaip Tammy teko patirti. Tačiau Tammy, patekusi į tą jai visai naują pasaulį, savo paprastumu ir nuoširdumu sugeba prie visko pritaipyti, visus patenkinti ir net patraukti. Tai tik pasaka, tačiau įdomi visiems, kurie sugeba pasakas suprasti ir įvertinti.

THE PLEASURE OF HIS COMPANY

Daug pasisekusių vaidinimų Broadway teatruose yra radę tokį pat pasisekimą ir kino ekrane. Tačiau dažnai tas pats veikalas ir net su tais pačiais artistais praranda savo teatrinę magiką, pasirodęs filme. Scenoje veikalas dažnai vystosi gyviau ir natūraliau negu ekrane, kur filminio aparato akis kartais nuklysta į dąsas apžvelgti mėlyno dangaus ir apylinkės vaizdų. Po tokio paklajojimo vėl grįžtama prie veikalo. Tačiau šiame skirtume glūdi ir daug teigiamų ypatybių. Gabaus režisoriaus rankose ekrano galimybės viršija scenos galimybes, nes jis gali vesti žiūrovo akį, kur tik nori.

"The pleasure of his company" filmas yra labai išplėstas, palyginus jį su originaliu vaidinimo veiksmo ribotumu. Tačiau dėl to ši komedija nenukenčia.

Po daugelio metų sugrįžta pasaulį apkeliauvęs tėvas (Fred Astaire) į savo dukters vestuves, į savo buvusios žmonos antrojo vyro namus. Tėvas jaučia savo per vėlai atliktą pareigą. Norėdamas tai

atitaisyti, jis mėgina prikalbinti dukterį dar netekėti, o pirma apžiūrėti jam jau gerai pažįstamą pasaulį. Tėvo elgesys ir žodžiai tiek yra patrauklūs, kad išmuša dukterį (Debbie Reynolds) iš pusiausvyros. Jai net ir sužieduotinis (Tab Hunter) jau pasirodo nebeįdomus. Motinai (Lillie Palmer) šie ženklai jau pažįstami, Ir ji jaudinasi, kad duktė tikrai nesugalvotų, kaip ir tėvas, tapti pasaulio keliautoja.

Lillie Palmer labai gerai suvaidina motiną, apkrautą visokiais vestuvių rengimo rūpesčiais, prie kurių prisideda ir buvusio vyro sugrįžimas bei mėginimas patraukti į save dukters dėmesį. Čia atsiradus jos abiems vyrams, padėtis yra kebli. Nė vienam iš jų nėra lengva tinkamai joje pasielgti. Filmas gali būti įdomus tik suaugusiems.

ROMANOFF AND JULIET

Peter Ustinov pritaikė savo pagarsėjusį teatro vaidinimą filmo ekranui. Šis tarptautinės politikos ir meilės farsas šiek tiek primena pernai pasirodžiusį britų filmą "The mouse that roared". Šį kartą dėmesys atkreiptas į Jungtines Tautas ir į varžybas tarp Amerikos ir Sovietų. Parodoma, kaip maža, niekam nežinoma ir niekuo nepasižymėjusi valstybėlė, kažkur Europoje (net nerandama žemėlapyje), turi savo balsu nulemti Jungtinių Tautų sprendimą svarbiu politiniu klausimu. Tos valstybėlės ministeris (Peter Ustinov) susilaikė nuo balsavimo, nes nesuprato sprendžiamo klausimo. Dabar, kai jo balsas tapo lemiantis tam sprendimui, tiek J.A.V., tiek Sovietų blokas mėgina jį patraukti į savo pusę. Iš šitų pastangų vystosi daug gražaus juoko.

Iki šiol valstybėlėje snūduriavusios J.A.V. ir Sovietų ambasados patenka į didelę varžybų įtampą. J.A.V., kaip paprastai, siūlo savo pašalpą juokingai kraštui nenaudingomis prekėmis. O Sovietai tuoj mėgina kraštą apginkluoti, taip pat labai beprasmiškai. Bet prie šios politinės nelaimės prisideda dar nauja

bėda: J.A.V. ambasadoriaus duktė Juliet (Sandra Dee) susitinka su Sovietų ambasadoriaus sūnumi Romanoff (John Gavin) ir įsimyli. Tik ministerio apsukrumu čia išvengiama tragedijos. Filmas baigiasi puota, kurios metu abiejų šalių ambasadoriai planuoja bendrą gegužinę. Pasirodo, kad meilė gali padaryti stebuklus net tarptautinėje politikoje.

Peter Ustinov, kaip paprastai, labai meniškai suvaidina nerealuji ministerį. Filmas vertas pamatyti ir pasijuokti iš gerai suredaguoto, nors kartais ir skaudoko politinio sarkazmo.

GOODBYE AGAIN

Filmas statytas pagal Françoise Sagan romaną "Aimez-vous Brahms?" Paryžiaus fone vaizduojama senstančios prancūzės, namų dekoratorės (Ingrid Bergman), pergyvenimai dėl dviejų vyrų. Vienas (Yves Montand), jos amžiaus, jau penkeri metai su ja draugauja, bet nesi-rengia vesti. Antras (Anthony Perkins), turtingos amerikietės sūnus, labai ją persekioja, įtikinėdamas, kad ją myli. Šis jaunuolis yra įdomus tipas. Atrodo, kad jam nieko netrūksta, bet vis dėlto jis jaučiasi tuščias. Jis nori surasti tikrąją meilės prasmę, kuri jam yra labai susimaišiusi margame Paryžiaus mieste. Visa ko beprasmiškumas, neištikimybė, skyrybos – tai jaunos, bet ciniškos rašytojos Sagan kasdienybė, kuri persunkia filmą ir palieka žiūrovuose savo pilkumo atspalvį.

Atrodo pats įdomiausias ir natūraliausias žmogus visame veikale – tai mažoji prancūzės kambarinė, atmerktomis akimis žiūrinti į gyvenimą ir matanti, kas aplink dedasi. Ji taip pat duoda gudrių patarimų. Geriausiai savo vaidmenį išpildo Anthony Perkins, puikiai suvaidindamas išlepinto, bet nelaimingo ir pasimetusio jaunuolio gyvenimą. Ingrid Bergman šį kartą nepalieka didelio išpūdžio nei savo vaidmeniu, nei jo perdavimu. Filmo dramatiškas sunkumas patrauklus, bet jo pristatymas nuviliantis.

Atsiųsta paminėti

Juozas Girnius. TAUTA IR TAUTINĖ IŠTIKIMYBĖ. "Į Laisvę" Fondo Lietuviškai Kultūrai Ugdyti leidinys nr. 2. Spausdino "Draugo" spaustuvė. Mecenatas — kun. dr. Petras Celiešius. Tai seniai laukta knyga, nušviečianti labai sunkų ir kartais įvairiai suprantamą tautinį klausimą.

Bernardas Žukauskas. PIRMOJO PASAULINIO KARO TREMTY. Pluoštas atsiminimų. Liet. Krikščioniškosios Demokratijos Studijų Klubų leidinys. Spaudė "Draugo" spaustuvė. 136 psl., kaina 1.50 dol. Galima gauti: Pranas Povilaitis, 8743 S. Troy St., Evergreen Park 42, Ill. Keistoka, kad šiai nereliginio turinio knygai parūpinta net "Imprimatur".

Dr. J. Mačernis. FILOSOFIA Y LA CIENCIA MODERNA. Buenos Aires, 1961. Kaina 20 pezų. Viena iš keleto kitų autoriaus ispaniškai parašytų knygų.

"Laiškai Lietuviams" skelbia konkursą parašyti geriausiam rašiniui jaunimo klausimais. Rašinys turi būti ne ilgesnis kaip 3000 žodžių, kuriame būtų nagrinėjamos mūsų jaunimo religinės, moralinės, tautinės ar socialinės problemos. Jis gali būti parašytas straipsnio arba beletristinė forma.

Temas pasirenka patys autoriai. Rašiniai turi būti tokie, kad tiktų "Laiškų Lietuviams" jaunimo skyriui. Premijuoti ir nepremijuoti straipsniai tampa redakcijos nuosavybe ir gali būti spausdinami "Laiškuose Lietuviams".

Rašiniai pasirašomi slapyvardžiu, atskirame vokelyje pažymėjus tikrąją autoriaus pavardę ir adresą, ir siunčiami redakcijai iki 1962 m. vasario mėn. 1 dienos.

Konkurso jury komisija: Julija Švabaitė - Gylienė, Nijolė Jankutė-Užubalienė, Asta Veličkaitė, Česlovas Grincevičius ir Leonas Zaremba, S. J.

Konkurso mecenatai: dr. Antanas Ciuris, dr. Antanas Rudokas ir kt.

Konkurso laimėtojams premijos bus įteiktos "Laiškų Lietuviams" metiniame parengime 1962 m. kovo mėn. 17 dieną.

Nuoširdžiai dėkojame parėmusiems "Laiškus Lietuviams"

Po 7 dol. aukojo: L. Kilikonienė (Elgin) ir M. Manomaitis (S. Boston).

Po 5 dol.: V. Noreika ir F. Tarulienė (Chicago).

Po 4 dol.: B. Gurėnas (Chicago) ir C. Petrulis (Waterbury).

3 dol. — A. Stulginskas (Cicero).

Po 2 dol.: M. Krasauskas, E. Jasaitis, O. Kavaliūnas, J. Lieponis, P. Mikalajūnas,

S. Cinikas, C. Lukošaitis, V. Kasniūnas, B. Rumšienė, A. Skinkis, N. Grigaliūnas, Dr. V. Šaulys, P. Macnorius, Z. Grinkas, V. Valkavickas, A. Pūdykaitis, A. Paulavičius, J. Pakeltienė, S. Žilevičius, J. Grigaitis, S. Žumbakienė, A. Zabukas, V. Mitkus, J. Paulikas, D. Kriaučiūnienė, K. Genčius, P. Dambrauskas, S. Šukelienė, J. Bulotienė, B. Mikulskienė (visi Chicago); J. Luinys (Dixon), D. Elsbergas (Melrose Pk.), kun. E. Statkus (Roscommon), J. Juodvalkis (Rochester), J. Jakubonis (Sudbury), V. Tomkevičius (Brooklyn), R. Pikunas (Detroit), E. Kalasiūnas (Kankakee), kun. P. Geisčiūnas (Bridger), D. Kunskaite (Brooklyn), A. Lauraitis (Cicero), V. Šniuolis (Dorchester), J. Dubauskas (Calgary), S. Augustine (Tillsonburg), N. Apeikienė (Los Angeles), J. Rauba (Grand Rapids), A. Gruzdydys (New Haven).

Po 1 dol.: P. Ličkus, V. Bindokas, J. Juras, B. Dičpinigaitytė, Z. Sturonas, E. Šulskis, A. Vengris, M. Žilys, Dr. S. Riškus, K. Eigelienė, E. Markulis, P. Meilus (visi Chicago), B. Bernotas (Cleveland), K. Prišmantas, A. Ruigys, E. Zateplinskienė (visi Los Angeles), M. Tarvydas (Hamilton), K. Ališauskienė (Erindale), K. Dulevičius (Toronto), V. Vaitkevičius (Cicero), A. Deikis (Stamford), K. Baliūnas (Toronto), A. Bernatonis (Anglija), A. Sadauskas (Cleveland), I. Grigaliūnas (Kenosha), K. Palsiūnas (Omaha), M. Virbickas (Brooklyn), S. Ceponienė (Toronto), I. Liškauskas (Hamilton), A. Dabrila (Dorchester), A. Baukienė (Cicero), A. Kregždys (Brooklyn), T. Motekaitienė (Whittier), kun. V. Martinkus (Providence), L. Senutienė (Brockton), S. Zulpa (London), P. Jurkšaitis (Toronto).

"LAIŠKAI LIETUVIAMS" • 2345 WEST 56TH STREET • CHICAGO 36, ILLINOIS

